

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 28
8/2014
1. marec 2014

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

MÉDIÁ NÁS MANIPUJÚ,
INTERNET NIE JE SLOBODA
Strana 4.

KRVAVÁ KRÍZA
ZMENÍ UKRAJINU
Strana 5.

POLITICI MUSIA SLUŽIŤ
ĽUĐOM, NIE NAOPAK
Strana 6.

PRISŤAHOVALCI
MENIA EURÓPU
Strana 8.

SPOMIENKY NA MAJSTRA
ERNESTA ZMETÁKA
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Finančné skupiny nemajú Slováci v láske. Logicky by sa však národ nemal k nim stavať negatívne či dokonca opovržlivo, sú predsa naše, slovenské, kapitál zveľaďujú doma, dane platia (hádam) na Slovensku, všetky tie J+T, PENTA, Slavia Capital, Istrocapital... sú tu a nepatria nijakej nadnárodnej či cudzej spoločnosti ako niekdajšie VSŽ, Slovnaft, elektrárne, plynárne alebo automobilky, nemajú nijaký tajomný domícil ani nejestvujúcu štátnu príslušnosť. Prečo sa teda k vlastným podnikavcom národ stavia skôr s odporom ako s uznaním?

Myslím si, že to má okrem prirodzenej antipatie pospolitých ľudí k neúmernému bohatstvu ešte dva dôvody. Prvý sa obnažil v goriliáde: snaha niektorých finančných skupín zasahovať do politiky, do rozhodnutí demokraticky zvolených zástupcov ľudu, ak to nazveme pojmy, ako by to malo byť. A druhý je obsah ich podnikania, v ktorom peniaz robí peniaz – bez zreteľnej spoluúčasti národa či možno na jeho úkor.

Dve najznámejšie finančné skupiny majú vlastné banky – to je jeden zo zdrojov ich bohatstva. Jedna z nich vlastní nemocnice a sieť lekární – zdravotné poisťovne si každý mesiac od približne troch miliónov ľudí strhnú poisťné, z ktorého časť ostáva v poisťovní (teda vo finančnej skupine) a ďalšia sa vráti späť ako zisk lekární, to všetko je bez rizika, že zdroj vyschne, nekonečný karusel, ako je nekonečná choroba ľudského organizmu.

Ľudia však doteraz nezistili, že by investičné spoločnosti úmerne k svojmu bohatstvu dali prácu ľuďom, a ak hovorme o úmernosti, tak teda tisícom ľudí, že by sa podieľali na vývoji a výrobe čohosi, na čo by mohol byť národ hrdý. Aj preto nemáme slovenský Samsung alebo slovenskú Nokiu, aj preto sme montážnou halou cudzieho kapitálu a cudzích ziskov o to väčších, o čo je mzda na Slovensku nižšia ako mzda v krajine vlastníka výroby televízorov, pračiek alebo áut.

Ján ČOMAJ

Národný kontrolný úrad vykonal cieleňú previerku v Matici slovenskej Imperatívom zostáva hospodárnosť a efektívnosť

Michal MAŤAS – Ilustrácia: logo NKÚ

Sedemnásteho februára tohto roku podpísali predseda Matice slovenskej Marián Tkáč a riaditeľka žilinskej expozitúry Najvyššieho kontrolného úradu SR Janka Pačková zápisnicu o prerokovaní protokolu o výsledku kontroly. Skončila sa tým kontrola použitia finančných prostriedkov štátu na podporu kultúry, umenia, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva v národnej ustanovizni. Rovnakú previerku vykonal NKÚ aj v Spolku slovenských skladateľov a v ďalších dovedna asi dvadsiatich subjektoch.

Protokol z kontroly odporúča Matici slovenskej: po prvú – v záujme právnej istoty zaviesť jednotnú evidenciu uzatvorených zmlúv (register zmlúv), po druhú – v stanovách Matice slovenskej zadefinovať samosprávny, resp. kolektívny orgán, ktorý by mal v kompetencii schvaľovanie nakladania s majetkom podľa ustanovení zákona o nakladaní s majetkom verejnoprávnej inštitúcie (zákon č. 176/2004 Z. z.), a po tretie – zaviesť evidenciu vykonaných verejných obstarávaní. Vedenie Matice sa okrem týchto odporúčaní rozhodlo na základe výsledkov kontroly zaviesť aj podrobnú evidenciu majetku, ako aj jednotnú evidenciu všetkých uznesení matič-

ných orgánov. Okrem toho budú prijaté aj ďalšie opatrenia v súčinnosti s dozorným výborom Matice slovenskej.

ZAMERANIE KONTROLY

Predmetom kontroly bola všeobecná časť, v ktorej sa zistilo, že v matičných stanovách chýba pomenovanie kolektívneho orgánu, ktorý by mal schvaľovať zmluvy o kúpe a predaji či prenajímaní matičného majetku. Na tohoročnom septembrovom sneme sa tento nedostatok zaiste podarí odstrániť. V časti venovanej dodržiavaniu všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosti a efektívnosti pri vynakladaní verejných zdrojov v rokoch

2011 a 2012, na ktoré sa kontrola zamerala, boli zistené isté menšie závažné nedostatky v účtovníctve. Za dva roky sa uskutočnilo napríklad tridsaťšesť platieb na základe účtovných dokladov, ktorých obsah nedostatočne preukazoval fakturovanú skutočnosť. Sedem uzatvorených zmlúv nebolo overených predbežnou finančnou kontrolou. Zistili sa aj nedostatky pri verejnom obstarávaní stravovania, ako aj pri vydávaní a tlači novín. Problém bol v tom, že pri spočítaní nákladov za jednotlivé zákazky prekročila celková suma interné finančné limity pre zákazky s nízkou hodnotou, na ktoré sa nevzťahuje výberové konanie.

KOLEKTÍVNY DOHĽAD

Zistili sa aj nedostatky pri nakladaní s matičným majetkom. Niektoré zo zmlúv, a to už od roku 2009 až do roku 2012, teda v období správcovstva Jána Eštoka, neboli totiž prerokované pred ich podpisom v kolektívnom orgáne Matice. Ide o zámennú zmluvu medzi Maticou a Neografiou, pri ktorej hodnota majetku, ktorý získala Matica, bola o 294 tisíc eur vyššia. Táto operácia bola schválená na valnom zhromaždení Neografie ešte v marci 2010. Pri schvaľovaní rozpočtov na jednotlivé roky odsúhlasoval prostriedky na zmenu aj výbor Matice, no samotnú zmluvu neschvaľoval. Rovnaký osud malo

aj päť nájomných zmlúv – boli podpísané bez písomného schválenia v matičnom kolektívnom orgáne. V rámci prijatých opatrení bude potrebné sa s týmito otázkami vyrovnávať.

NETREBA NIČ VRÁTIŤ

Dôležité však je, že z kontroly NKÚ nevznikla pre Maticu slovenskú nijaká povinnosť vrátiť použité finančné prostriedky. Matica dostala od kontrolných orgánov úlohu prijať do konca februára opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a zasláť ich predsedovi NKÚ. A správu o plnení či splnení prijatých opatrení do konca apríla.

Predseda Matice slovenskej Marián Tkáč poďakoval kontrolnej skupine za korektnosť a dôslednosť a vyslovil poľutovanie, že sa kontrola vykonala až teraz. Inak by sa predišlo viacerým pochybeniam. Prisľúbil vykonať všetky odporúčané i ďalšie opatrenia v záujme nápravy nedostatkov. Sám prijal rozhodnutie, že odtiaľ neopodpíše nijakú zmluvu bez písomného stanoviska matičného právnik, resp. bez obligatórneho rozhodnutia kolektívneho orgánu. Niektoré personálne opatrenia už vykonal, iné, organizačné, personálneho a právneho charakteru, sa pripravujú. Budú ich prerokovávať aj volené matičné orgány a ich uskutočnenie bude kontrolovať dozorný výbor.

3 OTÁZKY PRE:

Alojza HLINU, člena Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť

Násilie isto nezastaví bezbrannosť

• Iniciovali ste mimoriadne zvolanie branno-bezpečnostného výboru parlamentu pre množiacu sa lúpežnosť, brutálnu a bezcitnú útoky asociálov na starých bezbranných ľudí.

Výbor mal byť k tejto problematike zvolaný už dávno. Čím neskôr sa tým budeme zaoberať, hľadať riešenia a zavádzať opatrenia, tým to bude dramatickejšie. Situácia sa v niektorých oblastiach Slovenska už „vymkla“ z rúk a niektorí nezodpovední politici sa stále tvária, akoby sa nič nedialo. Sociálny systém tak, ako je nastavený teraz, je neudržateľný.

• Nezaráža vás, keď na obrazovke v spravodajskej televízii malol-

letý fagan na otázku redaktora: „Nemáš výčitky svedomia?“ so smiechom odpovie: „Niéé, nás to bavilo, kopali sme všetci“?

Zaráža. Žiaľ, mám pocit, že budeme čoraz viac konfrontovaní s podobnými reakciami. Súvisí to aj s celkovým trendom nárastu násillia v spoločnosti, vyspelé krajiny nevynímajúc. U nás je to však znásobené dlhodobou neriešenou situáciou v niektorých oblastiach Slovenska. Sám som zvedavý, aký bude postup štátu. Aké nástroje podľa platných zákonov využije? Či vôbec má nástroje na elimináciu takýchto konaní? Bude ma zaujímať, či predstavitelia vlády SR začnú predstavovať aj systémové návrhy riešení.

• Aký máte návod na zastavenie takejto bezcitnej brutality zo strany asociálov voči slušným bezbranným občanom?

Sú ad hoc riešenia pre konkrétne prípady, napríklad posilnenie policajných hliadok, prísne potrestanie, ale aj terénna práca v rómskych komunitách. Zdôrazňujem, terénna práca v komunite, a nie vypisovanie hlásenia z teplej kancelárie z okresného mesta do Bratislavy, že zatiaľ je dobre. Musíme zaviesť najmä systémové opatrenia. Musíme prestavať sociálny systém. Bude to bolieť, bude krik, ale čím skôr to urobíme, tým menej „nedramatické“ to bude.

Zhovárál sa Ivan BROŽÍK
Foto: archív AH

V SNN 9/2014
SI PREČÍTATE

■ Blížia sa bratislavské oslavy 1 120. výročia od smrti prvého slovenského kráľa
■ Matičný rok Svätopluka nabáda ukázať na tých, čo o ňom nechceli a nechcú počuť
■ Kriesenie historickej mŕtvoly a maďarský prezidentský kandidát pre Felvidék

Matica slovenská slávnostne vyhlásila v Devíne založenie Hlaholskej akadémie

Sme verní odkazu svätých Cyrila a Metoda

Maroš M. BANČEJ – Foto: autor

Kostol svätého Kríža v Devíne je už tradičným miestom, kde sa stretávajú na rôznych podujatiach nielen maticiári, ale aj všetci tí, ktorým slovenská história a vzťah k národu nie sú ľahostajné. Nebolo to inak ani v nedeľu 16. februára, keď sa v tomto svätom stánku zišlo takmer dvesto národovcov na slávnostnej svätej omši, ktorá predchádzala vyhláseniu o založení Hlaholskej akadémie.

Organizátormi slávnosti boli Dom Matice slovenskej v Bratislave, OZ Dedičstvo otcov a Združenie JAS v spolupráci s Rímskokatolíckym farským úradom v obci Devín. Účastníci si pri príležitosti sviatku patrónov Európy svätých Cyrila a Metoda a zároveň 145. výročia blaženej smrti sv. Konštantína Cyrila pripomenuli tiež 150. výročie založenia prvej školy Slovákov na Devíne. Na záver slávností predstaviteľ Matice slovenskej položili veniec k pamätníku našich vierozvestcov.

■ UNIVERZITA NA DEVÍNE

Po príhovore predsedu Hlaholskej akadémie Mgr. Dušana Slivku predniesla svoj príspevok Mgr. Elena Šubjaková. Zdôraznila v ňom úlohu Devína ako prvého nášho

centra vzdelanosti. V 9. storočí bolo založené prvé slovenské školstvo ako podstatná súčasť cyrilo-metodskej misie. Tým sa fakticky začalo aj epochálne dielo sv. Cyrila a Metoda pre všetkých Slovákov. Po príchode byzantskej misie k Slovákom dal kráľ Rastislav postaviť kostol, pri ktorom zriadil prvú školu s vyučovaním v živom jazyku slovenského národa.

Dnešná oficiálna slovenská historiografia však označuje túto školu pojmom „veľkomoravské učilište“. Pri termíne učilište zrejme ide o pojem „mechanicky“ prevzatý z južnoslovenských jazykov, kde sa takto nazýva škola, ktorú založil Kliment Slovenský v Ochride.

Vzhľadom na to, že hlaholská písomná kultúra bola skutočným vrcholom našej národnej kultúry, tre-

ba primerane k tomu opisovať aj celú históriu Slovákov v 9. storočí. Aby sme dnešnému človeku lepšie priblížili význam našej prvej školy v duchu princípov prekladu Konštantína Filozofa, mali by sme ju adekvátne k jej poslaniu v danej dobe označovať za univerzitu.

■ ZO ŠERA ČIAS

Matica slovenská založením Hlaholskej akadémie chce oživiť hlaholiku, a tým postaviť v národe živý pamätník epochálnemu dielu sv. Cyrila a Metoda. Hoci sa korene slovenského národa strácajú v šere dávnych čias, začiatky jeho písomnej kultúry sú známe veľmi presne. Prvé slovenské písmo vzniklo v roku 863 a napriek tomu, že sa používalo u nás iba jednu generáciu, zanechalo v našej kul-

túre nezmazateľné stopy. V hlaholike sme osobitne dostali neoceníteľný dar ako prostriedok na svoje duchovné a kultúrne pozdvih-

du. Tento odkaz ani po vyše tisíc rokoch nestratil svoju platnosť. Ba naopak, dozrel čas na nové činy v zemi pod Tatrami. Národ musí

konečne vziať zodpovednosť za vlastný osud do svojich rúk a svoju budúcnosť začať budovať na poznaní svojej skutočnej minulosti. Hlaholská akadémia je stredníctvom Matice slovenskej otvorená ľuďom, ktorých oslovuje odkaz našich prvých učiteľov, Konštantína Filozofa a jeho brata Metoda, a ktorí chcú ďalej pokračovať v jeho naplnení. Je určená všetkým bez ohľadu na ich svetonázor.

Osobitne pozýva výtvarníkov, básnikov, historikov, jazykovedcov, právnikov, učiteľov, predovšetkým však mládež – nových národných buditeľov a vlastencov.

by sa celkový výsledok nezmenil.“ Ďalšie špekulácie verejnosti sprádzali nominovanie Ľubomíra Višňovského.

■ PROBLÉM VIŠŇOVSKÝ

Rozhodnutie o jeho neúčasti v Soči vraj bola iba jeho záležitosť a nie neschopnosť realizačného tímu výberu SR pri komunikácii

s generálnym manažérom klubu NHL New York Islanders. Podľa vedenia slovenskej reprezentácie, ak je hráč spôsobilý hrať NHL a je zdravý, nie je potrebné žiadať o akékoľvek potvrdenie a súhlas od generálneho manažéra klubu NHL. Podľa trénera: „Finálne rozhodnutie urobil Ľubo. Povedal, že sa na to necíti, a klubový lekár mu to neodporučil.“

Predposledné miesto hokejistov na olympiáde v Soči má svoje pozadie

Kto ťahá nitky slovenského hokeja

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Karikatúra: Ľubomír KOTRHA

Slováci skončili v mužskom hokejovom turnaji na XXII. zimných olympijských hrách v Soči po štyroch prehrách na predposlednom jedenástom mieste. Exekutíva Slovenského zväzu ľadového hokeja bude výsledok analyzovať krátko po olympiáde. Tréner Vladimír Vůjtek by mal s realizačným tímom zostať vo funkcii až do majstrovstiev sveta v Bielorusku, ktoré sa uskutočnia v máji. To, čo predviedli naši hokejoví reprezentanti, si zaslúži sebareflexiu mnohých z nich i realizačného tímu.

„Keď sme v lete začali pripravovať olympijský tím, mali sme, samozrejme, iné očakávania. Musíme prísť na to, kde sa stala chyba, a zároveň sa už sústrediť na prípravu na májové majstrovstvá sveta v Bielorusku,“ povedal po vypadnutí našej reprezentácie z turnaja v Soči prezident Slovenského zväzu ľadového hokeja Igor Nemeček.

■ HLADIETĽ NA ŠAMPIONÁT

„Až po svetovom šampionáte sa skončí trénerovi Vůjtkovi u nás zmluva a po ňom budeme debatovať, kto bude viesť mužstvo v príprave na majstrovstvá sveta 2015 v Česku. Zatiaľ nejdeme robiť unáhlené závery. Najlepšie by bolo, keby sa

zopakoval rok 2002, keď sme zle dopadli na ZOH v Salt Lake City, ale na MS sme získali zlato,“ pokračoval I. Nemeček, ktorý si nemyslí, že by mužstvu chýbali osobnosti alebo hokejová zručnosť.

Tréner Vladimír Vůjtek mal po výsledkoch v Soči a udalostiach pri skladaní tímu zmiešané pocity: „Musíme rozobrať teraz olympijské hry a potom si povieme čo ďalej. Je to veľký neúspech a žiada si nejaký záver.“

■ CHÁRA A ŠATAN

Tréner tiež povedal: „Ak by neexistoval problém medzi lídrami slovenskej hokejovej reprezentácie Zdenom Chárom a Miroslavom Šatanom, na zimných olympijských hrách v Soči by hrali obaja.“ Pri Čiernom mori sa však ocitol len kapitán tímu Chára, Šatan sa do nominácie nedostal. Obaja hokejisti nekomunikovali od novembra 2012, keď v zápase Kontinentálnej hokejovej ligy medzi Levom Praha a Slovanom Bratislava poslal Chára svojho reprezentačného kolegu tvrdo na ľad. Šatan bol zranený a dlho nehral. Útočník Slovana sa však pred časom vyjadril, že by pri stretnutí s Chárom situáciu v Soči vyriešili za päť minút. Tréner Vůjtek po turnaji povedal: „Nie som si istý, že by účasť Mira Šatana zmenila naše výsledky. Mohol by dať niekde dva góly, ale asi

VŠIMLI SME SI

Týždeň čo týždeň brutálne, bezcitne a bez výčitiek kdesi zmláčia, okradnú a dobijú starého človeka. Jedného týrali tri dni, kým mu vzali pár eur, zdravie aj zmysel života. Ostatní majú strach a žijú v neistote. Bezmocne čakajú, či neploletí, a teda – vraj – bezrestní asociáli nenavštívia aj ich.

Brutalita vyhráva na body

S podobnou „zábavkou“. Strach osamelých starých občanov v niektorých regiónoch Slovenska už nie je strach o majetok, peniaze, ale je to opodstatnená obava o život ako taký. Boja sa tlup asociálnej mládeže, ako sa ukazuje väčšinou rómskeho etnika. Toho etnika, ktoré naša spoločnosť naučila, že zákony sú tu iba preto, aby sa využívali na jeho prospech. Takto ich naučili vnímať našu legislatívu viaceré mimovládne organizácie a isté nadácie. Vstúpili im, že sú bezrestní, neposlušní, dokonca utláčaní a diskriminovaní...

Redaktor večernej spravodajskej relácie sa pýta maloletého útočníka, či nemá po brutálnom útoku na starca nejaké výčitky: „Niééé, nás to bavilo, kopali sme všetci,“ odpovedá výrastok a ostatní okolo neho sa pritom hurónsky rehocú. Potom príde prestrih na dobitú tvár a na telo starca plné modrín. Leží v nemocnici na ARE a roní bez hanby slzy. Plače z poníženia. A z nespravodlivosti. Hoci – ak máme byť suroví aj my – nech je rád, že prežil, okradnutý, dokopaný a znevážený. Mimovládny mláďa, teraz nič nekomentujú. Ich mudrlanti, ktorí zväčša torpédujú akékoľvek riešenie rómskeho násilia, presnejšie, násilia asociálnych maloletých a mladistvých Rómov, ktorých rodičia naučili iba to, že sú ešte trestnoprávne neposlušní, sú kdesi v kúte zalezení a číhajú na všetko čo by mohli zaváňať diskrimináciu. Bandy maloletých a mladistvých násilníkov napádajú starých ľudí, lúpežne ich prepádajú v ich obydlíach, oberajú ich o úspory, kopú do nich a bavia sa. Dokedy?

Ján ČERNÝ

Na značku Tokaj majú neodňateľné právo aj slovenskí vinári

S požadovačnou žalobou neuspeli

Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že zápis slovenského názvu vína „Vinohradnícka oblasť Tokaj“ do elektronického registra chránených označení pôvodu - E-Bacchus nepredstavuje napadnuteľný akt. Inak povedané, koniec sporom, Slovensko má právo na značku Tokaj aj napriek vytrvalému a dlhoročnému vzdoru z Budapešti.

Maďarsko so svojou žalobou na európskom súde neuspelo. Celý spor sa začal v roku 2006, keď Európska komisia (EK) na žiadosť Slovenska zapísala chránené označenie pôvodu „Vinohradnícka oblasť Tokaj“ do zoznamov akostných vín vyrobených vo vymedzených regiónoch. Na konci júla 2009, pred nadobudnutím účinnosti nového režimu vinárskych výrobkov a zavedením elektronického registra chránených označení pôvodu a chránených zemepisných označení vín, tzv. databázy E-Bacchus, bol uverejnený nový zoznam akostných vín. V rámci toho bolo na žiadosť Sloven-

ska zmenené chránené označenie pôvodu na „Tokajská vinohradnícka oblasť“. Tak bolo toto označenie prevzaté do databázy E-Bacchus a označovalo víno pochádzajúce z vinohradníckeho regiónu Tokaj na Slovensku.

ČO INÍ NEPÍŠU

Pôvodný názov bol do zoznamu zapísaný omylom a vo vnútroštátnej právnej úprave sa nachádza nové označenie. EK žiadosti vyhovel a informácie v databáze zmenila.

■ ŽIADALI ZRUŠENIE

Vinohradnícky región Tokaj sa nachádza nielen na Slovensku, ale aj v Maďarsku, ktoré túto zmenu napadlo, pričom poukázalo na slovenskú právnu úpravu z roku 2009, v ktorej sa uvádzal výraz „Tokajská vinohradnícka oblasť“. Maďarsko sa obrátilo na Všeobecný súd EÚ s cieľom dosiahnuť zrušenie zápisu chráneného označenia pôvodu „Vinohradnícka oblasť Tokaj“ v databáze E-

Bacchus. Súd zohľadnil, že označenie „Vinohradnícka oblasť Tokaj“ bolo chránené podľa nariadenia Únie už pred jeho zápisom do databázy E-Bacchus, preto tento zápis nemôže vyvolávať právne účinky. A keďže Všeobecný súd EÚ môže preskúmať zákonnosť len tých aktov orgánov Únie, ktoré vyvolávajú právne účinky, rozhodol, že žaloba Maďarska je nepripustná. Maďarsko sa však proti rozsudku odvolalo na Súdny dvor EÚ.

■ ZNOVA NEPOCHODILI

Súdny dvor EÚ v rozsudku uviedol, že zápis týchto názvov vína do databázy E-Bacchus nemá nijaký vplyv na ochranu, ktorú už požívali. Komisia totiž nemohla priznávať ochranu ani rozhodovať o tom, aký názov vína má byť do databázy E-Bacchus zapísaný. Súdny dvor tiež skonštatoval to, čo Všeobecný súd, že sporný zápis nepredstavuje napadnuteľný akt. Maďari znova nepochodili. (ib+TASR)

Trinásti proti tomu jednému

Roman MICHELKO

Očakávať v politickej kampani prevahu racionálnych argumentov je asi nepatričné, ale takú koncentráciu demagógie, falošnosti a vyložených hlúposti, akou nás častujú kandidáti prezidentskej kampane, očakávať len málokto. Do istej miery je to spôsobené aj štrnásťčlenným, pôvodne dokonca pätnásťčlenným panoptikom kandidátov, z ktorých sú minimálne tri štvrtiny len štatistami. Samozrejme, ich motivácie sú rôznorodé – od vrodenej exhibicionizmu, cez úsilie zviditeľnením svojej politickej agendy pomôcť subjektu, ktorý ho nominoval, až po snahu štvorice reálnych uchádzačov o post dvojky v prvom kole, ktorá sa potom akosi automaticky pasuje do role spasiť a či zjednotiteľ a pravice. Ďalšou charakteristikou prezidentskej voľ-

by je jej plebiscitný charakter. Tieto voľby rozhodne nie sú súbojom štrnástich kandidátov, ale súbojom trinástich kandidátov proti tomu jednému. Inak povedané, prezidentské voľby budú súbojom Fica s „Antificom“, ktorý vstúpi z opozičných primárok. Stratégovia opozície počítajú s tým, že väčšina občanov je už unavená či dokonca znechutená „vládou jednej strany“, a prezidentské voľby sú ideálna príležitosť narušiť mocenský monopol jednej politickej garnitúry. Vychádzajú z predpokladu, že väčšina voličov vníma politickú situáciu na Slovensku ich optikou. Problém je v tom, že Fico napriek ich veľkej snahe a prianiam, nie je dostatočne vhodná persóna na to, aby sa na jeho odmietnutí či zastavení zmobilizovali inak veľmi fragmentované a čas-

to i protichodné skupiny frustrovaných voličov.

Samozrejme, nie je jedno, kto sa stane tým povestným „Antificom“, teda kandidátom, ktorý postúpi do druhého kola. Vo vše-

KOMENTÁR

obecnosti platí, že podstatne nebezpečnejší by bol kandidát bez jasnej politickej minulosti. Ak niekto môže vážnejšie skomplikovať Ficovu situáciu, je to Andrej Kiska v druhom kole. Na rozdiel od prázdneho a falošného Hrušovského, chorobne ambiciózneho Procházku či teatrálného a nedôveryhodného Kňazka, Kiska nemá vo svojej minulosti nič, čím by mohol výraznejšie zmobilizovať práve Ficov voličský tábor. Jeho minulosť je nepolitická, má za

sebou úspešný podnikateľský príbeh a meno si urobil aj svojím filantropickým projektom Dobrý anjel. Dokonca po nástupe šéfa volebného štábu Radoslava Baťa, hovorcu expremiérky Radičovej, výrazne poskočila aj kvalita a profesionalita jeho kampane. Iste nie je náhoda, že do médií unikli volebné modely viacerých prieskumných agentúr, v ktorých je Kiska ako jediný z opozičného pelotónu v druhom kole volieb schopný, i keď veľmi tesne 51 percent ku 49 percentám, resp. 53,7 percenta ku 46,3 percenta, Fica poraziť. Do prvého kola volieb sa môže ešte všeličo udiať a dnešní favoriti môžu pohorieť. Niečo naznačia aj televízne debaty, v ktorých môže niekto zažiarť, niekto pohorieť.

Niektoré trendy sú však jasné, niečo naopak prekvapilo. Dnes je napríklad už celkom zřejmé, že Čarnogurského sen o prezidentovaní ostane navždy len na úrovni sna. Čo však prekvapilo, je čudo menom Mezenská, ktorá svojimi preferenciami atakuje, ba niekedy aj prekonáva „lídra“ Ľudovej platfory Hrušovského. Jej relativne

nezanedbateľné preferencie svedčia jednak o tom, že frustrovaných, protestných a antisystémových voličov je na Slovensku celkom veľa. To, že ich nestráca ani po svojich, pre súdneho človeka veľmi nepresvedčivých astrálno-ezoterických excesoch, svedčí o tom, že ak exot dostane slušný mediálny priestor, dokáže divy.

Prezidentské voľby však majú ešte jeden pôvodne nezamýšľaný dôsledok. V plnej nahote ukázali falošnosť, ba až farizejstvo viacerých pravícových kandidátov. Keď dal Ústavný súd SR v kauze Čentéš prezidentovi možnosť v prípade vážnych dôvodov nevymenovať parlamentom zvoleného funkcionára, viacerí využili týchto kompetencií nevyberavo kritizovali, dokonca sú podpísaní pod ústavnou žalobou na prezidenta. Dnes presne tí istí ľudia bohorovne tvrdia, že ak by Súdna rada SR znova zvolila za svojho predsedu Štefana Harabina, urobili by to isté, čo si „dovolil“ Gašparovič v kauze Čentéš. Už len tento samotný fakt by z nich mal urobiť v nachádzajúcich voľbách štatistov.

Generačné bludisko kultúry

Maroš M. BANČEJ

Kto sa zaujíma o slovenskú kultúru za posledných, dajme tomu dvadsaťpäť rokov, má možnosť porovnávať, aзда aj analyzovať a pravdepodobne i krútiť hlavou. Hneď po novembri osemdesiatdvať nastala medzi tvorivými ľuďmi všeobecná eufória. Konečne nijaká cenzúra, nijaký diktát od všemocných ideologických straníckych šéfov, ako a o čom písať, maľovať, spievať či hrať pravdepodobne i krútiť hlavou. Hneď po novembri osemdesiatdvať nastala medzi tvorivými ľuďmi všeobecná eufória. Konečne nijaká cenzúra, nijaký diktát od všemocných ideologických straníckych šéfov, ako a o čom písať, maľovať, spievať či hrať pravdepodobne i krútiť hlavou. Hneď po novembri osemdesiatdvať nastala medzi tvorivými ľuďmi všeobecná eufória. Konečne nijaká cenzúra, nijaký diktát od všemocných ideologických straníckych šéfov, ako a o čom písať, maľovať, spievať či hrať pravdepodobne i krútiť hlavou.

POZNÁMKA

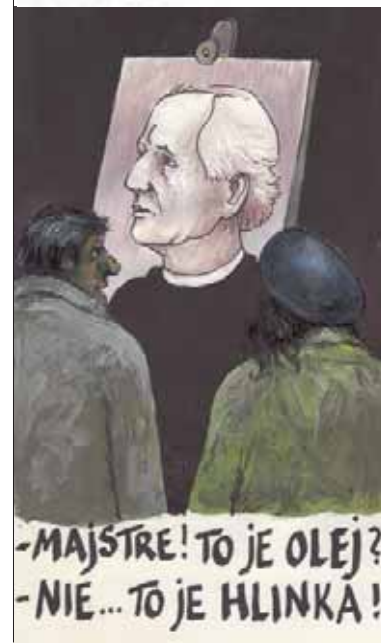
dialny priestor, bol vo výhode, aj keď spočiatku to nebolo až tak veľmi o peniazoch. Tie nastúpili až po polovici deväťdesiatych rokov a bolo vymalované. No prvých pár rokov novozískanej demokracie a vzápätí aj takej

dôležitej štátnosti sa veselo rozdelovali umelci na „staré štruktúry“, národniarov až nacionalistov, na proeurópskych liberálov, čechoslovakistických nostalgikov, východniarov, Bratislavčanov, alternatívnych či kresťanských založených a bohviečo všetko. Už za čias Ľudovíta Štúra a desaťročia potom sa kultúra vrtela okolo luteránskej, katolíckej či židovskej konfesie, mnohokrát s doslova tragickými následkami. Zásluhou úplne inej situá-

cie, čo sa médií týka, došlo k oveľa turbulentnejšej situácii. Už onedlho po takzvannej nežnej revolúcii bola bez rozpakov v priamom prenose likvidovaná napríklad taká osobnosť slovenskej kultúry, akou je Vlado Mináč. Na strane druhej sa niektorí služobníci režimu bystro preorientovali na liberálne európske duše a niektorí dokonca po odložení straníckej knižky zažili zjavenie Panny Márie a zduchovneli priam tak, ako keď sa Šavel obrátil na Pavla. Čo však ostalo, boli osobné spory a vzájomné animozity istej časti umelcov strednej a staršej generácie, ktoré po novembri ich aktéri nezriedka obliekli do politických kabátov, aby sa im po protivníkovi ľahšie strieľalo mediálnou muníciou. Samozrejme, výraznú úlohu zohral aj fakt, že pre nastavenie zákonov a stavu

spoločnosti je veľká časť tvorivých ľudí závislá od štátnych zdrojov. Došlo teda k tomu, že časť spomínaných umelcov v zrelom veku sa snažila čo najpevnejšie usadiť v štruktúrach na rôznych úrovniach – od miestnych, spolkových či profesijne orientovaných až po tie priamo napojené na centrálne orgány. A čo na to mladá generácia umelcov? Po zistení, že v mnohých prípadoch je tá-ktorá organizácia, spolok, obec, združenie a podobne viac o politikárčení a žabomyších vojnách a nie o skutočnej podpore umenia, jednoducho resignovala a jednotliví mladí umelci sa vydali na svoju umeleckú dráhu ako sólo pútnici. No bez zástoja silných a rešpektovaných umeleckých organizácií sa tvorivý človek dostáva do pozície trpeného kaukliara na dvore ekonomických a politických elít. A východisko? Práve mladá a stredná generácia, ktorá už má myslenie nastavené na súčasný svet, chvalabohu bez ostatných drôtov a ideologických mantinelov, by sa mala chopiť kormidla diania na poli kultúry. Generačná kontinuita znamená aj generáciu obmenu.

GLOSAR
ANDREJA MIŠANEKA

AKO BOLO, ČO BOLO

Pred štyrmi rokmi sme s režisérom Matúšom Olhom a hudobným skladateľom Paľom Janíčkym cestovali z Košíc do Banskej Bystrice. Mali sme za sebou deň blbec, plný mrzutosti. Vtedy sme sa z rádia dopočuli, že Nastja Kuzminová získala pre Slovensko na olympiáde zlatú medailu. Povedali sme si, že by sme jej mohli venovať pesničku. V Bystrici som stretol riaditeľa STV Jožu Krošlaka. Spomenul som pesničku pre Nastju. Medzitým ona pridala k zlatu striebro a Pavol Hurajt bronz. Jožo prehovoril s primátorom a predsedom VÚC a zrodilo sa slávnostné privítanie na bansko-bystrickom námestí. Pesničku o Sibírčanke, ktorá si na Slovensku našla vlast' a za nás vystúpila na Parnas, sme odpálili na preplnenom námestí, kam oboch úspešných olympionikov priviezli na kabriolete.

Eufória nemala konca kraja. S Nastjou sme sa stretli na recepcii. Skromná, pokor-

ná a večne usmiata športovkyňa bola ako z iného sveta. Až neskôr som sa dozvedel, že si pred olympiádou zlomila ruku. Po piatich týždňoch tréningu sa so sebazaprením s lamináto-

ho získala prvýkrát. Pred olympiádou v Soči neposkytovala nijaké bombastické vyhlásenia. Prišla, videla a zvíťazila s presvedčivým náskokom. Na stupni víťazov si opäť zaspievala slo-

venské a české noviny chňapli po jeho invetivách.

V ďalších pretekoch s dvomi nešťastnými výstrelmi dobehla šiesta. Kým iní pretekári vysoko hodnotili svoje umiestne-

čestne a statočne pretekať, ale že bude za každú cenu odpovedať na otázky akýchkoľvek novinárov.

Zvláštny to prístup k pretekárke, ktorá v Soči obhájila olympijské zlato. Tlačový atašé a ďalší, ktorí sa dobre prívujú na stále chudobnejšom slovenskom športe (a ešte sa tvária, že ho riadia), by sa mali skôr zaujímať o vyjadrenie generálneho manažéra New York Islanders, podľa ktorého nikto zo slovenskej reprezentácie ho vraj nekontaktoval v súvislosti s účasťou Višňovského na olympiáde. Alebo by sa mali zamyslieť nad tým, koľko športovísk, športových oddielov a najmä dorasteneckých družstiev zaniklo za posledných dvadsaťpäť rokov.

Nuž čo? Slnko vyjde, vyjdu noviny. Slnko zapadne, noviny zapadnú s ním. S nimi zapadnú aj sprostosti, čo vypotil americký novinár a jeho slovenskí kolegovia. Ďakujeme, Nastja. Deň blbec sa stratí a my si spomeneme na Turgenevove slová: „So zlou náladou sa starne veľmi rýchlo.“

Ešte raz o pesničke pre Nastju

Peter VALO

vou dlahou. Chcela Rusom dokázať, že jej ukrivdili, keď ju vyhodili z reprezentácie, lebo sa jej narodilo dieťa. Istý môj priateľ ju oslovil po rusky, no ona sa ohradila: „Nehovorte po rusky. Ja som Slovenka.“

Jej cieľom bola ďalšia olympiáda. Vyhrála nejedny veľké preteky. Bežecky bola skvelá. No začala mať problémy pri streľbe. Pri tréningu strieľala do terča, ktorý bol o centimeter menší. Obhájiť olympijské zlato je oveľa ťažšie, ako

venskú hymnu. Povedala, že cítila za sebou ľudí na Slovensku, ktorí jej priali.

Potom však prišiel škandál. Americká agentúra AP zverejnila, „že je len držiteľkou slovenského pasu, ale srdcom je Ruska“. Neskôr sa ukázalo, že išlo o zlý preklad. Korunu primitivizmu nasadil istý slovenský zbrohatník, čo sa rád pretŕča po celebritných smotánkach. Okydal úspešnú olympioničku a poslal ju aj s pasom – nechcem povedať kde... Škandaluchtivé slo-

nie okolo prvej tridsiatky, Nastja sa ospravedľovala: „Veľmi som sa snažila, prepáčte mi to,“ a verila, že jej ľudia budú naďalej držať palce.

Keď sa k nej dostali informácie o mediálnom škandále, odmietla odpovedať pre printové slovenské médiá. Tlačový atašé výpravu to odsúdil a chcel, aby sa tým zaoberal prezident SOV. František Chmelár to posunul na šéfa biatlonistov. Odrazu som mal dojem, že olympionička neprisahala, že bude

SEBAOBRAHA

Ani tí Slováci, ktorí majú zamestnanie, nie sú podľa výsledkov nedávneho prieskumu spokojní so svojou prácou. Najčastejším dôvodom nespokojnosti je zlé platové ohodnotenie. Úplne spokojných so zamestnaním je na Slovensku len šesť ľudí zo sto. Výsledky prieskumu okrem iného ukázali, že najviac spokojní v práci sú ľudia vo veku od dvadsaťpäť do tridsaťštyri rokov, najmenej ľudí pred dôchodkom – vo veku nad päťdesiatpäť rokov. Spokojnejších ľudí nájdeme v Bratislavskom, Žilinskom a Nitrianskom kraji. V ostatných krajoch majú ľudia k spokojnosti ďaleko...

Vzdelaní nezamestnaní

Najviac spokojných zamestnancov majú telekomunikácie. Rady spokojných rozširujú zamestnanci vrcholového manažmentu, zákaznickej podpory, marketingu a reklamy. Najmenej spokojných zamestnancov pracuje v textilnom priemysle, baníctve, hutníctve, žurnalistike, polygrafii a drevospracujúcom priemysle.

Kategórie, ktoré majú spokojných zamestnancov, patria k nadpriemerne zarábajúcim, čo úzko súvisí s dôvodmi, prečo ľudia nie sú vo svojej práci spokojní. Nizku mzdu označili ako hlavný dôvod nespokojnosti takmer dve tretiny respondentov s veľkým predstihom pred ostatnými dôvodmi. Slovákov trápi aj nemožnosť kariérneho rastu z pracovných odvetví ako výroba kovov, hotelové služby alebo školstvo. Vzťahy s nadriadenými najviac trápia tých, ktorí pracujú v poisťovníctve, štátnej správe a strojárskom priemysle.

S pracovnými problémami súvisí aj to, že na Slovensku je vyše sedemdesiat percent mladých ľudí, ktorí by uprednostnili život v inej krajine. Je to fakt uvedený v materiáloch Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020, ktorý na rokovanie vlády predkladal rezort školstva. Vypracovaním stratégie chce Slovensko posilniť postavenie mládeže vo všetkých sférach života a garantovať jej rovnoprávne postavenie v spoločnosti.

Ročne vynakladá Slovensko na zníženie nezamestnanosti iba približne jedno percento hrubého domáceho produktu. EÚ ako celok dáva oveľa viac peňazí na projekty zamestnanosti a na zmiernenie nezamestnanosti. Na Slovensku je teda v porovnaní s inými krajinami EÚ inštitucionálna podpora mladých nezamestnaných absolútne nedostatočná a existuje len málo foriem podpory, ktoré by im uľahčili zvládnutie vstupu na trh práce – uvádzajú materiály Stratégie...

Ďalším smutným faktom je, že z celkového počtu mladých Slovákov bez práce je až 54,4 percenta dlhodobá nezamestnaných, a to aj napriek tomu, že dosiahnutá vzdelanosť na úrovni mladých Slovákov je vyššia v porovnaní s inými krajinami EÚ. Mladý človek na Slovensku sa vzdeláva v priemere sedemdesiat rokov. V porovnaní s inými členskými štátmi EÚ je na Slovensku relatívne málo mladých ľudí (približne päť percent), ktorí neukončili povinnú školskú dochádzku. Napriek týmto skutočnostiam – uvádzajú tvorcovia Stratégie – je uplatnenie mladého človeka na trhu práce zložitá.

Nuž, je dobre, ak si štátne inštitúcie dávajú vypracovať analýzy a uvedomujú si smutné fakty. Je tiež chválhodné, ak potom prijímajú stratégie na odstránenie problémov. Otáznosť je však najmä to, či sa zlepšenia situácie dožijú ľudia, ktorí dnes patria medzi mladých, no pomaly a isto sa stávajú občanmi v strednom veku, ktorí nedostali šancu vybudovať si zmysluplnú pracovnú kariéru.

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Mediálny odborník Samuel BREČKA analyzuje stav žurnalistiky

Internet zďaleka nie je sloboda

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ – Foto: archív SNN

SNN oslovili mediálneho odborníka profesora Samuela BREČKA, pretože pôsobil na viacerých univerzitách, podieľal sa na výskumných úlohách o vzťahu médií a politiky a vývoja mediálneho systému na Slovensku, ako aj o vplyve nových informačných technológií na prácu novinárov. Zúčastnil sa na početných medzinárodných vedeckých konferenciách o médiách a vydal desiatky štúdií.

• **Žurnalistika prekonala prudký vývoj práve tak ako jej výučba – v čom je dnes zásadný rozdiel?**

Klasická žurnalistika už neexistuje. Ťažisko žurnalistického pôsobenia sa presúva na on-line médiá, a tam už klasická žurnalistika nefunguje. Neexistujú klasické uzávierky jednotlivých vydaní, všetko prebieha kontinuálne, čím sa úplne zmenil charakter novinárskej práce. Zanikli alebo zanikajú aj novinárske žánre, posúvame sa do anglosaského triedenia žánrov na jednoduché triedenie – správa a komentár. V dôsledku komercializácie médií sa šetrí predovšetkým na personálnych nákladoch. Novinári za správami necestujú, väčšinu vecí vybavujú telefonicky spoza stola. Šetrí sa na korektorech, preto je jazyková úroveň úbohá. Skrátka povedané, novinárstvo vo všeobecnosti sa zmenilo na „news management“ – na spravovanie dostupných informácií. Nezanikli však klasické manipulačné techniky. Médiá dokážu zapracovať a dôsledne zaútočiť na vybrané osobnosti, najmä politické. Nielen selekciou správ (čo je ich hlavná pracovná náplň), ale aj psychickým nátlakom, ohováraním, šírením poloprávd i vyslovených klamstiev. Stále platí, že médiá dokážu zničiť akúkoľvek vybranú obeť. Ale aj naopak. Z hocikákeho niktoša dokážu vyrobiť osobnosť.

• **Ste prvý, kto začal veľmi dôsledne sledovať, zverejňovať a rozoberať prístup Európskej únie v oblasti masmédií, žurnalistiky – v čom je hlavný prínos? Ako sa zmenili požiadavky na verejnoprávnosť?**

Ide o zložitú problematiku. V stručnosti sa však dá povedať, že audiovizuálna politika Európskej únie sa za ostatné roky veľmi zmenila, tak ako sa zmenila aj jej hospodárska politika. Dávam za pravdu tým kritikom, ktorí hovoria, že hlavným cieľom EÚ sa stalo rozširovanie trhov na prospech vyspelých západných krajín. Aj v oblasti vysielania EÚ čoraz viac podlieha komerčným tlakom. Pôvod-

Profesor Samuel BREČKA

né ušľachtilé ciele – zabezpečiť základné potreby čo najširšej škále divákov (o poslucháčoch sa vôbec nehovorí) – postupne zapadli do zabudnutia. Prejavilo sa to už aj v základnej terminológii (čo si asi málokto všimol), keď už nehovoríme o tzv. verejnoprávných médiách, ale o médiách „verejnej služby“. Pritom podstatný termín je „služba“, ktorá je súčasťou klasickej ekonomickej terminológie – poskytovanie „tovarov a služieb“. Je to výsledok nátlaku komerčného sektora, najmä Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorá pôvodnú Všeobecnú dohodu o clách a obchode (GATT) z roku 1948 neskôr doplnila o Všeobecnú dohodu o obchode so službami (GATS) a Dohodu o obchodných aspektoch duševného vlastníctva (TRIPS). Tak sa stalo, že z mediálnych obsahov vznikli produkty a z divákov konzumenti.

• **Aké dôsledky to má pre východoeurópske krajiny a pre Slovensko?**

Nebudem si vymýšľať, použijem citácie. Napríklad Hedwiga de Smaele vo svojej práci Rozšírenie európskeho audiovizuálneho priestoru píše, že „nedostatočná veľkosť národných trhov by nebola problémom, keby existovala – v smernici o Televízii bez hraníc – predpokladaná cezhraničná distribúcia programov. Opak je však trpkou pravdou. Možnosti, ktoré prinieslo rozšírenie EÚ (financovanie, koprodukcija, väčší trh), sa ukázali v negatívnom svetle a pre nové krajiny nepriniesli výhody, skôr potenciálne nebezpečenstvo. Východoeurópske krajiny sa stali minoritnými partnermi, dodávateľmi lacných zariadení (filmových štúdií, pracovných síl), ale najmä rozšíreným trhom pre veľkých európskych hráčov. Európske podporné

mechanizmy ako Eurimages uprednostňujú západoeurópsku produkciu na úkor východoeurópskej. Takže popri hlavnom nebezpečenstve, ktoré pre tento sektor kultúry predstavuje amerikanizácia, je tiež europeizácia“.

• **V štátoch Európskej únie, ako aj v USA klesá náklad printových médií. Ako to mení žurnalistiku?**

Náklad printových médií celosvetovo dlhodobo klesá, dokonca veľmi významné médiá už prešli čisto na on-line vydávanie. Tento vývin, ako aj rôzne počítačové a mobilné aplikácie sú zrejme nezadržateľné. Niektoré médiá už zachytili tento trend, ale horšie je, že novinárske a mediálne školy na Slovensku na to (česť výnimkám) ešte nezareagovali. Digitálna žurnalistika sa vyučuje iba okrajovo, aj keď by mala byť ťažiskovým programom. Pritom školstvo by malo vývoj médií anticipovať a byť aspoň päť rokov v predstihu, aby bolo schopné pripravovať absolventov, ktorí sa dokážu uplatniť v praxi. Nová etapa rozvoja médií si žiada zásadnú reformu novinárskeho a mediálneho školstva.

• **Ako nové podoby printových médií vyzerajú v porovnaní so Slovenskom, zaostávame za svetom, či ho dobiehame?**

Nové on-line médiá majú ešte mnoho nedostatkov (jazyková úroveň, nedostatočná redakčná úprava), ale v zásade správne reagujú na nové trendy. Je nevyhnutné zmeniť nielen študijné programy novinárskych a mediálnych škôl, ale možno zaviesť aj postgraduálne štúdium nových foriem mediálnej komunikácie.

• **Médiá doslova otriasajú novinarským a politickým svetom napríklad publikovaním informácií o odpočúvaní mobilu kancelárky Merkelovej či Snowdenovými odhaleniami o americkom odpočúvaní. Zvrátili naše ilúzie o slobodnom svete komunikácie s internetom; sme pod nepretržitým dohľadom ako nikdy predtým...**

Komunikácia nikdy nebola slobodná, vždy do nej zasahovali mocenské a ekonomické štruktúry. Ak sa oslobodili od politických vplyvov, dostali sa do ekonomických závislostí. A to sa týka všetkých médií, internet nie je nijaká výnimka. Od internetu sme si veľa sľubovali. Mocenské sily ovládajú všetky komunikačné kanály a tzv. odhalenia novinárov sú iba neškodné výstrely, ktoré po čase zapadnú do zabudnutia. Nakoniec všetko pôjde po starej línii – podľa želania mocných.

Oslávme nášho kráľa Svätopluka

Drahošlav MACHALA

Poprední slovenskí historici Richard Marsina, Matúš Kučera, Ján Lukačka, Ján Baďurík, Martin Homza a Anton Hrnko už opakovaně obhájili historickú pravdu, že Svätopluk požíval titul kráľa, i to, že jeho miesto v dejinách starého Slovenska je nezastupiteľné. Zvláštne je však uvažovanie niektorých zlomyseľných novinárov, pre ktorých je slovenské a národné ako pre čerta svätená voda... Nás v Matici slovenskej sa úvahy týchto zapredancov nijako nedotýkajú. S odvolaním sa na dátum 11. marca 894 si pripomenieme 120. výročie smrti nášho kráľa Svätopluka. Stane sa tak v stredu 19. marca tohto roku o 13. hodine na nádvorí Bratislavského hradu!

Pamätám sa, aké trápne a hlúpe argumenty zneli v ním živej kampani proti osadeniu jazdeckej sochy kráľa Svätopluka aj po nej. Vraj, akú má tento kráľ väzbu k Bratislave? Nuž, celkom zrejmu! Na hradnom kopci sa jednoznačne našli základy veľko-

moravského hradiska z 9. storočia, čo ukazuje na časy Nitrianskeho vojvodstva a Veľkomoravskej ríše. Panovníci v tých časoch putovali z jedného hradiska alebo hradu na druhý a tam vždy istý čas pobudli, aby vybrali dane na správu ríše. Takým kráľom bol aj Svätopluk. Franskí analisti nazývajú jeho ríšu aj Regnum Zvente-

O ČOM JE REČ

badli – Svätoplukovo kráľovstvo, teda nie kniežatstvo! Keď sa stal mocným stredoeurópskym mocnárom, vždy vládol niekoľko mesiacov aj na tomto hradisku. Tu v roku 882 zhromaždil obrovské vojsko, s ktorým podnikol odvážne výboje a zabil územie až za Viedenský les. O rok neskôr dobyl územie až po rieky Sávu a Drávu. Ak sa pozrieme na mapu Európy, presvedčíme sa, o akú rozľahlú oblasť ide.

Nemci sa nevzdávajú ani Karola Veľkého, ani Fridricha Barbarossu, ani ich výbojov, ani ich

veľkých skutkov. Za to my Slováci by sme sa mali ponížovať! Nie, zapakujem to aj po stý raz, že české knieža Bořivoj, ktorý prišiel ku kráľovi Svätoplukovi ešte ako pohan, musel piť z válova s dobytčom, lebo Európa vtedy už bola kresťanská a každý pokrokovejší vládár kresťanstvo prijímal. Bořivoj pokrstil na Svätoplukovo dvore... Hlúposti českého zapredancu Smatanu z filmu V tieni kráľa Svätopluka vznikli zase len z pocitu urazenej márnomyseľnosti, ale nič nezmenia na Svätoplukovej veľkosti. Jeho sila a moc bola taká veľká, že sa jej obávali aj potomkovia franského kráľa Ludovíta Nemca. Z nich Karol III. Tučný sa strategicky rozhodol, že so Svätoplukom uzavrie mier, a požiadal ho, aby so svojou družinou pricestoval do San Andrá na vrch Kumenberg. Tam si v roku 884, teda pred 1110 rokmi, obaja vládcovia podali ruky a uzavreli symbolický mier. Desať rokov po tom Svätopluk až do svojej smrti nerobil výboje smerom na Fran-

skú ríšu. O všetkých týchto faktoch vieme zo zápisov franských dokladov známych ako Fuldské letopisy.

Každý štát vedome buduje svoju štátotvornú tradíciu. V našom prípade je to svätoplukovská štátotvorná tradícia, ktorú hodláme systematicky rozvíjať. Na prítomnosť cyrilo-metodskej národnotvornej a duchovnej tradície si už zapredanci museli zvyknúť, lebo ju pestujú všetky slovenské kresťanské cirkvi. A keďže je svätoplukovská štátotvorná tradícia mladá, musíme ju upevňovať práve my slovenskí vlastenci, ale systematicky aj slovenský štát. My maticári to budeme robiť presvedčene, systematicky, bez ohľadu na výkriky do tmy, ktoré sa budú ozývať z akéhokoľvek žoldnierskeho média, dobre plateného zo zahraničia. Takto sa popri slovenskej štátnej vlajke, slovenskej hymne, pečatí a ústave k symbolom slovenského štátu môže priradiť aj jazdecká socha kráľa Svätopluka. Práve v jeho roku majú národovci, vlasteneckí učitelia so svojimi žiakmi a študentmi – všetci, ktorým bije v hrudi slovenské srdce – príležitosť ukázať svoje postoje. Jedenásteho marca vás pozývame na Bratislavský hrad pripomenúť si výročie skonu nášho veľkého vládcu aj 170. výročie vzniku slovenskej štátnej hymny.

Nespytujte sa zbytočne, koho mŕtvi sú v Kyjeve – sú to naši mŕtvi

Krvavá kríza zmení Ukrajinu, ale ako?

Dušan D. KERNÝ – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

„Netrohaty, netrohaty – nechajte ho, nechajte ho!“ S výkrikom odháňajú ľudia odnášajúci dokrvaveného muža zúrivcov. Na chrbte má nápis Milicia. Odháňajú tých, čo policajta v bezvedomí ešte chcú biť. Biť alebo dobiť? Len jedna zo scén noci z 18. na 19. februára. O polnoci je deväť mŕtvych, ráno o šiestej už dvadsať na oboch stranách. Pouličná vojna. V európskom meste.

V centre takmer päťdesiatmilionového štátu. Bulvár Kreščatik a presmutné pamätníky – tým, čo zomreli a zomierajú na ožiarenie po výbuchu atómy v Černobyli (1986) a obeť najväčšej masovej vraždy, štvordňového masakra vyše tridsaťtisíc kyjevských Židov v rokline Babij Jar na okraji mesta (1941) – to teraz nahradili obrázky nočného požiaru a strelby v úplne inej Ukrajine. Môžeme ostať pasívni?

■ MLADÍ SPOZA HRANÍČ

Veľa ukrajinskej tematike venovalo národnostné vysielanie RTVS v ukrajínčine. Študenti zo Zakar-

patskej Ukrajiny navštívili Slovensko. Jedna študentka bola za silnú nezávislú Ukrajinu, rovnocennú Rusku, a s čo najlepšimi vzťahmi s EÚ. Ostatní zdôrazňovali: celá mladá generácia je za vstup Ukrajiny do EÚ. Inak si budúcnosť nepredstavujú. „Na Zakarpátí takto rozmýšľajú deväťdesiat deväť z sta, a ten jeden, to je člen Janukovičovej Strany regiónov.“ – „Odchádzame zo Slovenska a vieme, čo to znamená byť členom EÚ,“ hovorili študenti.

Treba počuť to mladé nadšenie, aby boli zrejme dve veci. Po prvé – aké veľké očakávania od Európskej únie sú v jednej časti Ukra-

jiny a ako sú spojené s požiadavkou zvrhnutia terajšej vlády. Na druhej strane to fatálne zjednodušenie, že ide o vstup do EÚ. Veď EÚ päť rokov vyjednávala s Ukrajinou asociáciu dohodu – čo znamená dlhý, desať-, pätnásťročný Bruselom kontrolovaný proces prijímania množstva zásadných zmien v celom ukrajinskom štáte a oddelenia sa od systému, ktorý je v Ruskej federácii.

■ BEZVÍZOVÝ STYK

Nadšenie mladých zo Zakarpatskej Ukrajiny sa nás dotýka ako členov EÚ a ako Slovenska – suseda. Sme súčasťou tých nádejí a očakávaní. Aj ilúzií značnej časti verejnosti, ktoré EÚ do istej miery vyvolala bez toho, aby si s nimi teraz vedela dať rady. Jedno z riešení leží v Bruseli už dlhšie na stole – bezvízový styk pre značnú časť tých ľudí, s ktorými možno komunikovať, keď to nie je možné s prezidentom Viktorom Janukovičom a jeho štruktúrami, proti ktorým naopak treba použiť bruselské sankcie. To sa nás týka, sme bezprostrední susedia a ak sa to prijme, budeme jedným z tých štátov, kam bude bezvízový styk pre značnú časť Ukrajincov zrejme možný.

■ POLITIKA BRUSELU

Je to politika tej istej EÚ, toho istého Bruselu, ktorý takrečeno cvičil s rôznymi vládami SR, keď išlo o postavenie akéhosi elektronického berlínskeho múru na hraniciach

s Ukrajinou ako podmienky na to, aby SR bola prijatá do schengenského priestoru. Čo sme si mysleli vtedy? Že našu hranicu s Ukrajinou naozaj neprieďušie uzavrieme? Je to len osemdesiat kilometrov. Čo sme si mysleli, keď sa objavili popod túto hranicu pašerácke tunely – veď to je priam metafora ukrajinského prístupu. Časť politiky a oligarchov chcela získať aj od Barrosovoho Bruselu, aj od Putinovej Moskvy, ako aj od Si Ťin-pchingoho Pekingu, čo sa len dá, a robiť si vždy len to, čo ona chce.

■ ČESI V KYJEVE

Po krvavej noci sa ukázalo – ukrajinský prezident ani Barrosovi a ani Merkelovej telefón nezdvihne! Telefonuje iba s viceprezidentom USA, lebo uňho je na nočných rozhovoroch Arsenij Jaceňuk, jednoznačný favorit diplomacie USA. Vitalija Klička poslali na Majdan, aby demonštrantov požiadal oddeliť sa od radikálov. Lenže na námestí už do večera sú len radikáli, u ktorých Klička nie je autorita. Vieme to od očitých svedkov – od reportéra českej TV Jozefa Pazderku a od reportéra českého rozhlasu Martina Dorazíma. Vstupovali do vysielania s dvadsaťminútovými prestávkami – dali presný obraz, ako to v strede Kyjeva večer a v noci vyzeralo. Keď pred deviatimi rokmi a v rokoch po nich bola tzv. oranžová revolúcia, mali slovenské printové médiá a dnešná RTVS reportérov na mieste. Teraz majú úplný mediálny monopol české médiá aj pre slovenské publikum. A v novinách v SR sa uchoval jeden jediný znalec, novinár, ktorý píše o Ukrajine roky. V „oranžovej“ išlo o nezávislú Ukrajinu, dnes nie sú celkom vylúčené úvahy ani o rozpade, rozdelení Ukrajiny tak, ako to bolo so ZSSR a s dvomi federáciami v Európe. Ak sa presadí Majdan, autonómna oblasť Krym chce vystúpiť zo zväzku Ukrajiny, ba dokonca vytvoriť s inými oblasťami federatívny maloruský štát. Ako kríza zmení nášho suseda?

Srbi oslávili v Bratislave štátny sviatok aj za účasti matičných činovníkov

Nové podnety na vzájomnú spoluprácu

Michal KORBEL – Foto: archív SNN

Srbská republika má podporu Slovenska – pre slovenskú vládu je západný Balkán jednou z dlhoročných priorít. Tento rok v januári sa aj začali prístupové rokovania Srbska s EÚ, s európskou dvadsaťosmičkou. Pokrok v normalizácii vzťahov je podľa predpresedu vlády a ministra M. Lajčáka kľúčovým predpokladom na napredovanie v európskej integrácii tak Kosova, ako aj Srbska, pričom Kosovo ešte nerokuje s Úniou. Päť štátov, medzi nimi SR, neuznalo kosovské jednostranné vyhlásenie nezávislosti. Bratislava i Brusel však plne podporujú normalizačný proces medzi Prištinou a Belehradom.

Štátny sviatok Srbskej republiky 14. februára je pripomenutím dvoch udalostí – začiatku srbského povstania proti tureckej nadvláde a prijatia prvej srbskej ústavy. Srbi čakali na svoje oslobodenie spod tureckej poroby trisťpäťdesiat rokov. Jarma porobeného národa sa zbavili až po porážke Turkov v Uhorsku. Nezaobišlo sa to

bez obetí a krviprelievania. Keď tureckí správcovia – agovia – zistili, že Srbi pripravujú povstanie, 4. februára 1804 popravili sedemdesiatdva vodcov (seča knezova – sňastie knezov). O desať dní neskôr obci Orašac sa srbskí vodcovia pod vedením Ďorđe Petroviča, nazývaného „Karadžorđe“, rozhodli pre ozbrojený boj so ztročiteľmi.

Povstanie sa začalo podpálením tureckej krčmy v Orašaci. Povstanci obsadili okolité dediny a mestá Valjevo a Požarevac, ba začali obliehať Belehrad. Sultán Selim III. sa rozhodol s povstalcami rokovať, no bez výsledku. Vzbura medzitým zasiahla celé územie obývané Srbmi. V Istanbule sa báli rozšírenia povstania do iných okupovaných území, preto poslali bosnianskeho pašu Bečira s tridsať mužmi do Belehradu, kde postrelal tureckých správcov – agov. Popravili ich na dunajskom ostrove Ada Kaleh. Paša dosadil do správy dvadsiatich Srbov ako knezov, aby splnil požiadavky rebelov. Ukázalo sa, že tak urobil len preto, aby získal čas. Vzápätí začal s vojenskou operáciou proti povstalcovi.

■ POMOC Z RUSKA

Prvá veľká bitka sa odohrala pri Ivankovci (1805), kde Karadžorđe porazil tureckú armádu a prinútil ju na ústup smerom na Niš. Povstanci dostali pomoc z Ruska, ktoré bolo vo vojne s Turkami. Vzbúrenci už v priebehu povstania zorganizovali dočasnú vládu. Turkami zabavenú pŕdu vyhlásili za vrátenú, zrušili nevoľnícke

práce a znížili dane. Začali modernizovať krajinu a v roku 1808 postavili v Belehrade Veľkú školu – neskoršiu Belehradskú univerzitu. Osmanská ríša využila zmätky po rusko-tureckej vojne (1806 – 1812) a naspäť dobyla Srbsko. Prvé srbské povstanie však vydláždilo cestu k druhému srbskému povstaniu v roku 1815, keď boli Turci prinútení dať Srbsku úplnú autonómiu.

■ ÚSTAVNÉ KROKY

„Sretenjská ústava“ bola prvou modernou ústavou autonómneho Srbského kniežatstva, vypracovanou v roku 1835 podľa francúzskeho vzoru z roku 1814 a belgickej ústavy z roku 1830. Bola na svoju dobu veľmi liberálna, pokroková. Ústava uznávala demokratické inštitúcie – volený parlament, schvaľujúci zákony a rozpočet. Hlavným orgánom moci bolo knieža, štátna rada a národná skupština. Takáto ústava sa nepáčila obom garantom srbskej autonómie – Rusku a Osmanskej ríši, kde ešte vládol absolutizmus. Nespokojnosť vyjadrila aj habsburská monarchia. Knieža Miloš Obrenovič sa pod tlakom okolností rozhodol ústavu neprijať.

V bratislavskom Primaciálnom paláci sa účastníkom osláv prihovril veľvyslanec Srbskej republiky v Slovenskej republike Šani Dermak. Vyzdvihol význam slovensko-srbských vzťahov, ktoré majú podľa neho ešte veľké rezervy. Za hlavný cieľ srbského štátu označil zachovanie integrity Srbska a jeho začlenenie do Európskej únie. Srbsku k štátnemu sviatku za Maticu slovenskú osobne gratuloval podpredseda MS Jozef Šimonovič, predseda dozorného výboru MS Štefan Martinkovič a tajomník MS Peter Muľák.

POZNÁMKA

Slovenská akadémia vied vydala obsiahlu publikáciu o poslednom prezidentovi ČSSR Gustávovi Husákovi. Je to dieľo isto záslužné, povedzme si však dačo o trinástej komnate tohto politika. Bol to uvedomelý komunista presvedčený o svojej pravde, mimoriadne rozumovo nadaný a odolný človek, ktorý svojou neústupnosťou v priebehu politických procesov zachránil daktorých iných obvinených. Tak českí historici hodnotia prezidenta Gustáva Husáka sto rokov po jeho narodení.

Husákova odysea

Úspešný slovenský povojnový politik, ktorého hviezda stúpala, dostal doživotie vo vykonštruovanom procese s tzv. slovenskými buržoáznymi nacionalistami. V roku 1954 ho odsúdili za velezradu, ktorej sa mal dopustiť údajným brzdjením boja za oslobodenie a sabotážou Košického vládneho programu. Od svojho zatknutia vo februári 1951 zažil početné presuny a doslova okružnú jazdu po štátnych väzniciach: od trojtýždňovej samoväzby v pivnici kolodějského zámku, kde zažil najkrutejšie podmienky, cez Ruzyň, súdnu väzbu v Bratislave, opakované pobyty na Pankráci a v Leopoldove, znovu Ruzyň, Mírov, Bratislava... Vo väzení strávil dovedna takmer desať rokov, z toho šesť v izolácii. Štatočne vzdoroval mučeniu, ktoré by iných zlomilo. Vo väzniciach si od ostatných zachovával obrovský odstup a ak aj bol ochotný s dakým sa baviť, vyhľadával skôr osoby, ktoré mu boli blízke vzdelaním a titulmi. Toto tvrdenie sa opiera o písomné svedectvo jedného z dozorcov.

Už podmienky vo vyšetrovacej väzbe Husák nemal o nič ľahšie než povedzme vojaci zo západného frontu, ktorých komunisti likvidovali ako potenciálnych nepriateľov. Husák opisoval, že prvý výsluch trval sedemdesiatdva hodín bez prestania, zažil fyzické a psychické týranie s následnými halucináciami. Pred odsúdením v roku 1954 vážil tento sto sedemdesiatpäť centimetrov vysoký muž iba päťdesiatpäť kilogramov. O dva roky neskôr sa „popravil“ na šesťdesiattri...
Na rozdiel od iných väzňov, komunistov či nekomunistov sa nezlomil. Svoje vynútené doznanie statočne odvolával, uvádza český historik Petr Blažek.

Zloba a pomstychtivosť, ktoré sa v Husákovi nahromadili v priebehu útrap pri výsluchoch či pobyte za mrežami, sa podľa spomínaného historika premietli aj do politickej osobnosti po tom, ako sa stal prezidentom. Vedel prehovoriť aj rázne, aj vulgárne. Ako príklad možno uviesť rok 1987, keď bol donútený rezignovať na funkciu generálneho tajomníka ÚV KSČ. Tam podľa záznamu doslova povedal, že sa k nemu správajú ako k „hovnu pri ceste“. To, ako sa k nemu súdruhovia zachovali v roku 1987, keď ho zosadili a urobili z neho iba „ceremoniálneho prezidenta“, sa potom premietlo aj do Husákovho správania sa v decembri 1989. Vtedy, na rozdiel napríklad od ministra obrany Václavíka, nepel na udržaní sa komunistov pri moci a vymenoval novú vládu aj so zastúpením ľudí došial režimom vykresľovaných ako nepriateľských. Toto rozhodnutie sa ukázalo ako zásadné a ako významná právomoc na zvrhnutie starého režimu.

Peter JÁNOŠÍK

Občiansky kandidát Jozef BEHÝL: Prvoradý je verejný záujem!

Politici musia slúžiť ľuďom, nie naopak

Občianskeho aktivistu a kandidáta na prezidenta Jozefa BEHÝLA (56) najlepšie charakterizuje jeho volebné heslo: **Občan je štát, štát je občan. Je absolvent Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. Pracoval v Okresnom osvetovom stredisku v Trnave, bol profesionálny mládežník a po roku 1989 podnikateľ a aktivista v záujmových združeniach. Založil Občiansky parlament a nechal sa presvedčiť, aby kandidoval za prezidenta SR. S manželkou a dcérou žije v Bratislave. Na podporu svojej kandidatúry vyzbieral tridsaťštyritisíc podpisov.**

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: archív JB

• Čo vás viedlo k tomu, že ste sa rozhodli kandidovať za prezidenta SR?

Boli to viaceré dôvody. Počas uplynulých rokov som hľadal rôzne cesty a možnosti, prostredníctvom ktorých by som mohol zasiahnuť do politiky. Či už cez

politickú stranu alebo výraznými občianskymi aktivitami. Najmä posledné desaťročie vývoja na Slovensku ma presvedčilo, že po roku 1989 nebol záujem politických garnitúr, aby Slovensko bolo krajinou slobodných a spokojných ľudí. Činnosť každej doterajšej vlády vykazovala obrovskú mieru korupcie, sprenevery, výpredaja národného majetku a podceňovania intelektuálnej úrovne občanov Slovenskej republiky. Hazardovanie s ich životmi i budúcnosťou. Toto boli skutočné dôvody, prečo som po troch rokoch vystúpil zo strany SMER a dal som sa na cestu občianskeho aktivistu.

• V čom ste sa angažovali?

Založil som dve veľké platformy občianskych združení – Stálu konferenciu a Občiansky parlament (OZ). Tieto občianske platformy spájajú veľké množstvo občianskych združení, ktoré pracujú v sociálnej, zdravotnej, environmentálnej, kultúrnej, záujmovej a vo vzdelávacej oblasti. Aj zo strany zástupcov týchto organizácií vyšiel podnet ešte v decembri 2012, aby som išiel do volieb ako občiansky kandidát na prezidenta SR. V spoločenských organizáciách, ktoré vždy pracovali pre občanov, pôsobím vyše tridsať rokov.

• Takže máte dobrý prehľad o stave spoločnosti?

Dovolím si tvrdiť, že mám. A musím konštatovať, že s takou aroganciou štátnej moci a jej niektorých predstaviteľov, ako i veľkej časti zákonnodarcov, aká sa prejavuje v súčasnosti, som sa ešte nikdy nestretol. Problémy mladých rodín, študentov, dôchodcov či zdravotne znevýhodnených ľudí sú pre politikov zaujímavé iba ako agenda do volieb. A po voľbách sa stávajú neznámym pojmom. Nutným zlom pre štát. Nejestvuje nijaká úcta k vlastným občanom. Ani nijaká inštitúcia, ktorá by sa oprávnenými požiadavkami občanov zaoberala. Som presvedčený, že túto úlohu by mohol prevziať prezident republiky, ktorý je volený priamo občanmi. Keby som mal v krátkosti odpovedať na otázku, prečo kandidujem za prezidenta, moja odpoveď by znela: Aby som pozdvihol občana na úroveň toho, kto rozhoduje, a politika na úroveň toho, kto má slúžiť.

• Považujete sa za vlastenca?

Áno, považujem sa za národovca a vlastenca. Aj keď by to mala byť prirodzená výbava každého človeka, považujem túto otázku za logickú, pretože historické vedomie Slovákov je dodnes veľmi chabé. Má to viaceré príčiny a doba, v ktorej žijeme, nášmu vlastenectvu nepomáha. Sme súčasťou európskeho spoločenstva so silným vplyvom zakladajúcich a veľkých štátov Európskej únie, čo zanecháva na našom vlastenectve a národovectve svoje stopy. Nepomohlo ani školstvo, aj keď sa niektorí politici pasovali do roly jeho odborníkov. Veľmi ma mrzí, že nasadli na kone, ktoré bežia len na Západ. Ne nájdete vo svete krajinu a národ, ktorý by mal také bohaté ľudové tradície a zvyky, aké máme my Slováci.

Čo obec, čo dolina, to iný nádherný ľudový kroj. Podľa mojich informácií máme vyše tridsaťtisíc zozbieraných a zaznamenaných ľudových piesní...

• Uprednostňujete tradičnú rodinu alebo vám vžitý stereotypy prechádzajú?

Tradičie a pevný kresťanský základ slovenskej rodiny sú hodnoty, ktoré udržali slovenský národ pri živote vyše tisícpäťsto rokov. Ešte aj počas zaznávaného socializmu boli ľudové tradície podporované zo strany štátu, udržiavané a rozvíjané. Za ostatných dvadsať rokov však v slovenskej spoločnosti podľa vzoru iných „kultúr“ a iných „hodnôt“ vládnu peniaze, moc, arogancia, mafiánske spôsoby, neúcta k človeku, jeho práci, podceňovanie vzdelávania, zdravotníctva, sebestačnosti krajiny, neúcta k vlastnej zemi a všadeprítomná korupcia. Človek prestal byť človekom bratom, sestrou a ochrancom. Zabudli sme, že sme Slovania. Zabudli sme na všeslovenskú vzájomnosť. Zabudli sme na Veľkú Moravu, na naše kniežatá, na zmysel a význam príchodu vierozvestcov. Na revolučné roky 1848 – 1849, na národných buditeľov. Zabudli sme na zámer a cieľ Štefánika alebo Dubčeka. Na ich hrdinstvo a obetovanie sa za slovenský národ. Prečo sú u nás dnes slovenská trikolóra, slovenský znak, vlajka pred každým slovenským domom považované za nacionalizmus? V USA alebo Maďarsku sa tento prejav považuje za vlastenectvo a národnú hrdosť! Kto je náš vnútorný nepriateľ, keď nás takto nechtne obviňuje a zrádza? Slovensko bude suverénny štát a silná krajina len vtedy, keď sa urychlene vrátíme k všetkým zdedeným hodnotám, vlastenectvu, národnej hrdosti a všeslovenskej vzájomnosti.

• Aké sú vaše priority?

Úcta k človeku, k rodine a k národu. Úcta sa celkom vytratila z nášho života, morálka je na okraji spoločnosti. Rozpadol sa nám hodnotový systém, sociálne vzťahy v rodine, národné záujmy sú neznámym pojmom. Vo svojom živote sa riadim myšlienkou, ktorú mi celý svoj život vstúpil otec. Jedného dňa, keď som bol ešte v puberte, mi položil otázku, či viem, kto je najväč-

• ného alebo náboženského spoločenstva?

Narodil som sa v Trnave v štvrti Tulipán. Trnava je katolícke mesto, prezývané malý Rím. Ale nielen preto ma rodičia dali pokrstiť v katolíckom kostole a vychovávali v duchu kresťanskej viery. Bolo to totiž v súlade s ich duchovným dedičstvom. Som teda kresťan katolík. Ale to mi nebráni, skôr naopak, vedie k tomu, aby som si čítal a rešpektoval ľudí iného vierovyznania alebo ateistov. Mňa moja viera robí bohatším človekom, dáva mi zmysel života.

• Od čoho by mal byť budúci prezident nezávislý?

Úrad prezidenta musí byť nezávislý od akejkoľvek politickej strany, od lobistických a finančných skupín, korupčných spôsobov vykonávania a presadzovania záujmov a zákonov. V právnom štáte, ktorý je prezident povinný chrániť, musí byť samozrejmosťou rovnosť pred zákonom pre každého. Či je bohatý alebo chudobný. Presadzovanie nezávislosti súdnicstva je povinnosťou všetkých troch ústavných zložiek, ako aj celej štátnej administratívy. Prezident by mal byť hlavným „ombudsmanom“ všetkých občanov. Ako občiansky kandidát vidím nezávislosť prezidenta v prvom rade v zastupovaní všetkých občanov Slovenskej republiky.

• V čom vidíte najväčšie nedostatky nášho politického systému?

U nás nemáme demokraciu, o akej sme snívali, akú sme si predstavovali. U nás je tzv. slovenská demokracia. Vyplýva zo zlého a z nespravodlivého volebného systému, najmä pokiaľ ide o voľby do NR SR. Za spravodlivý systém považujem priamu demokraciu, a tú chceme presadzovať. Preto aj vo svojom programe navrhujem zmenu volebného systému z pomerného na väčšinový, aby do NR SR mohli byť volení občania odborníci bez politickej príslušnosti. V súčasnosti organizuje petičný výbor, ktorému predsedám, zber podpisov na konanie referenda. Jeho cieľom je zmeniť volebný systém a znížiť počet poslancov v NR SR. Výsledkom by mal byť počet poslancov podľa počtu okresov.

• Chcete zrušiť politické strany? Kto by nominoval kandidátov na poslancov do NR SR?

Nemienim zrušiť politické strany, ale donútiť ich, aby v jednotlivých okresoch hľadali takých kandidátov, ktorí sú uznávanými odborníkmi v danej oblasti. Bez ohľadu na to, či sú členmi politickej strany. Ale na tomto mieste opätovne zdôrazňujem, že politické strany musia slúžiť občanom, a nie rozhodovať o nich podľa svojich finančných záujmov.

• Uvažujete aj o zmene prezidentských kompetencií?

Úrad prezidenta musí nadobudnúť inú dôležitosť, inú vážnosť a inú úctu nielen na základe zmeny volebného systému, ale aj na základe posilnenia prezidentských právomocí.

Poviem len jeden príklad. Prezident má mať právo, keď ho občania oslovia s dostatočným počtom podpisov, aby samostatne mohol rozhodnúť o rozpustení parlamentu, vyhlásení referenda alebo vypísaní predčasných volieb. Občania si to takto želajú, pretože parlamentná demokracia sa na Slovensku postavila proti ľuďom.

• Aké predpoklady by mal spĺňať kandidát na funkciu prezidenta?

Okrem zákonných by mal predložiť doklad o svojom zdravotnom stave, o psychickej spôsobilosti a výsledky testov na drogy. No a mal by dokladovať nadobudnutý majetok.

• Váš program obsahuje aj záväzok: budovanie občianskej spoločnosti – podpora mimovládneho sektora a práv menšín. Čo si pod tým má váš volič predstaviť?

V našej spoločnosti nejestvuje dostatočné vedomie o tom, čo v praxi znamená priama demokracia. Odpoveď je veľmi jednoduchá – menšina sa musí podriaďiť väčšine. To by však malo platiť v každom volebnom systéme. Politická menšina si nemôže presadzovať svoje osobné, finančné alebo kariérne záujmy na úkor väčšinových voličov. Zástupcovia ľudu, ktorí boli zvolení na akejkoľvek úrovni riadenia krajiny, prijali svoju úlohu a majú ju plniť ako službu pre občanov. Všetci štátni úradníci na všetkých úrovniach, platení zo štátneho rozpočtu, sú bez výnimky povinní vykonávať svoj úrad zodpovedne, slušne a úctivo v prospech občanov. Mimovládny sektor je tá zložka spoločnosti, ktorá dobrovoľne zastupuje a vykonáva na prospech občanov všetko, čo štát, jeho inštitúcie a jeho zamestnanci nemajú v pracovnej náplni, alebo kde štát nemá dostatok prostriedkov, možností alebo ľudských zdrojov. Preto je podpora mimovládneho sektora, dobrovoľníctvo, ale aj podpora práv menšín veľmi dôležitá. Len touto formou môžu dobrovoľníci, ktorí pracujú vo svojom voľnom čase v prospech vlastných alebo skupinových záujmov, nadobudnúť k nášmu štátu a k jeho predstaviteľom korektný vzťah, postavený na vzájomnej úcte, tolerancii a spravodlivom ohodnotení spoločnej práce. Tu musím spomenúť absolútne nelogické a nedostatočné čerpanie eurofondov. Strácame nielen peniaze, ale doslova sa z nás smejú predstavitelia tých štátov Európskej únie, ktoré eurofondy vedia čerpať.

• Tretí sektor nemá v našej spoločnosti najlepšie meno, vy o tom predsa niečo viete...

Áno. Súhlasím, ale tretí sektor je oficiálny a štátom uznávaný názov pre všetky druhy občianskych združení a občianskych aktivít. Kto kazí meno všetkým tým, ktorí pracujú z vlastnej iniciatívy a dobrovoľne? Občianske združenia, nadácie a neziskovky, ktoré sú pod vplyvom politických strán, tie, ktoré čerpajú z dotácií obrovskú finančnú podporu zo zahraničia, a nie v záujme pomoci, ale veľakrát v záujme rozvracania systému a „dobré“ nastavených projektov či vplyvu zahraničia na národnostné menšiny. Často sa tieto peniaze používajú na korupciu v štátnych organizáciách, v úradoch rozhodujúcich o projektoch vo verejnom obstarávaní, o eurofondoch. Čo je veľmi nebezpečné a hraničí s protištátnou činnosťou, sú niektoré mimovládne organizácie zamerané na životné prostredie. Vykupujú za financie poskytnuté zo zahraničia pôdu v chránených územiach, v okolí vodných zdrojov, minerálnych prameňov alebo nálezísk nerastných surovín.

• Máte alternatívu svojho ďalšieho pôsobenia, ak vo voľbách neuspějete? Ako by ste využili skúsenosti z prezidentskej kampane?

Budem naďalej pracovať v oblasti spoločenských a občianskych aktivít, budem sa usilovať ako občan, organizátor a iniciátor referenda za zmenu volebného systému a zníženie počtu poslancov v NR SR, o iné postavenie občana Slovenska, aké mal doteraz, o praktický výkon priamej demokracie. Naďalej budem presadzovať občianske aktivity smerujúce k tomu, aby politické strany zastupujúce občanov v NR SR slúžili občanom, aby prestali vykonávať prot ľudskú, protispoločenskú a protištátnu činnosť, aby sa zmenil volebný systém v našej krajine a aby vo vláde Slovenskej republiky boli odborníci bez korupčných a protislovenských úmyslov. Som presvedčený, že 4 200 000 voličov Slovenska sa konečne preberie a zvolí nielen prezidenta, ale aj europoslancov a komunálnych politikov v tomto volebnom roku 2014, za ktorých sa nebude musieť Slovensko hanbiť a ktorí budú skutočnými zástupcami a reprezentantmi občanov a suverénneho štátu.

Voda nie je tovar, ale dedičstvo – životne nevyhnutný zdroj, treba ho chrániť

Siahajú ľuďom na základné právo

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: Emil SEMANCO

V lete v roku 2010 sa na pôde OSN konal historicky významný kongres o práve na vodu. Dvadsaťštyri členských štátov žiadalo, aby bolo právo na vodu uznané ako základné ľudské právo. Najväčšími odporcami schválenia rezolúcie na uznanie tohto práva boli Veľká Británia, USA, Kanada a Austrália. Svetové spoločenstvo napokon uznalo konsenzuálne právo človeka na bezpečný prístup k čistej pitnej vode.

Schválenie práva na vodu však neznamená, že sa tým rýchlo vyriešia problémy dvoch miliárd ľudí žijúcich v oblastiach s nedostatkom vody. Nič sa tiež nezmení na tragickú štatistiku, podľa ktorej každých osem sekúnd zomiera vo svete dieťa na chorobu spôsobenú nedostatkom čistej vody. Prebiehajúca tzv. vodná revolúcia je sprevádzaná bojom o vodu ako zdroj života, ale aj bojom s vodou ako ničivým živlom.

■ STRATEGICKÁ SUROVINA

Voda sa stala v ostatnom desaťročí strategickou surovinou. Mnohé regióny sveta s nedostatočnými zdrojmi bojujú o vodu na pitie aj na zavlažovanie. Voda znamená pre ľudnaté krajiny sveta boj proti hladu. Iné oblasti postihujú záplavy a bojujú s katastrofickými povodňami. Geografická poloha nášho štátu zachytáva oba globálne fenomény. Takisto privatizácia vody je globálnym trendom, ktorý neobišiel ani Slovensko. Netýka sa to iba technológií a infraštruktúry vodárenských spoločností, ale často aj samotných vodných zdrojov, ktoré neúmerne využíva ťažký priemysel.

Svetová banka predpovedá, že pri pokračovaní súčasných trendov v roku 2030 prekročí dopyt po pitnej aj úžitkovej vode jej ponuku až o štyridsať percent. V tomto vyjadrení je hrozba, že k vode budú mať ľahší prístup ľudia, ktorí si to môžu dovoliť a žijú životným štýlom s vysokou nadspotrebou vody. Tí chudobní môžu mať problém zabezpečiť si potrebné množstvo vody na zachovanie bežnej existencie.

Pri OSN existuje Svetové fórum o vode. Nevedno, či názov fórum nie je odvodený od slova fór ako vtip. Lebo ak nie, tak zatiaľ aj uznanie práva na vodu nie je vo väčšine štátov sveta inštitucionálne a exekutívne chránené. Vodné zdroje sú žiadaným cieľom pre nadnárodné zručnosti firmy. Tie vodu privatizujú kdekolvek sa dá, rýchlo ju prefiltrujú cez žiabre finančných operácií a potom ju predávajú v plastových fľašiach ako spotrebný tovar.

Nórsky sociológ Fritjoff Capra v knihe Skryté súvislosti píše o tom, ako by sa jednotlivé štáty, resp. celé regióny sveta dostali do systému tzv. suchých krajín, ak by ich vodné zdroje ovládli nadnárodné smädné spoločnosti. Je to, žiaľ, veľmi temná vízia, ale čo je horšie, v dosť krátkom čase aj dosť možná...

Aj napriek tomu, že mnohé európske krajiny vlastní pomerne veľké rezervy sladkej vody, nie je ani náš kontinent imúnny voči hrozbe nedostatku životodarnej tekutiny napríklad pre možný výskyt

budúcich extrémne suchých období. Nemecké výskumné centrum Helmholtz vo svojej správe uviedlo, že niektoré členské krajiny EÚ už teraz čelia znižovaniu množstva zdrojov pitnej vody. Centrum vyzvalo EÚ, aby prijala nevyhnutné opatrenia na lepšie zvládanie možných následkov kritických situácií a proti zbytočnému plytvaniu cenou vodou.

■ NAŠA VODA

Ústava SR hneď v prvej hlavnej uvádza, že nerastné bohatstvo, vrátane podzemnej vody a vodných tokov, je vlastníctvom štátu. Keď niekto vlastní pozemok, neznamená to, že automaticky vlastní aj vodu pod ním. Studňu si, samozrejme, urobiť môže, ak sa územie nenachádza v ochrannom pásme. Ak však chce vodu zásobovať iných alebo odoberať vodu nad stanovený limit, stáva sa už takýto zdroj vodnou stavbou a musí prejsť legislatívnym konaním. To, že to niektorí „plniči fliaš“ obchádzajú a s nekvalitne fľaškovanou vodou obchodujú, je známe, ide však o porušovanie zákona.

Slovensko je údajne po Rakúsku druhou krajinou na svete s najväčšou zásobou pitnej vody. Naš Žitný ostrov predstavuje najväčšiu prirodzenú zásobareň podzemnej vody v strednej Európe a dokázal by zásobovať pitnou vodou vyše 13,5 milióna ľudí. Hygienické minimum vody na Slovensku je stanovené pre jednu osobu na sedemdesiat litrov za deň. Súčasný stav verejného a individuálneho zásobovania obyvateľstva pitnou vodou je taký, že približne pätnásť percent obyvateľov Slovenska je zásobovaných z individuálnych zdrojov (studne, pramene) a asi osemdesiatpäť percent z vodovodnej siete verejných vodovodov. Voda vo verejných vodovodoch pochádza z povrchových vôd (približne päťdesiatpäť percent) a menšia časť z vôd podzemných.

Úroveň rozvoja verejných vodovodov je na Slovensku regionálne nerovnomerná. Ako vyplýva zo staršej správy o vodnom hospodárstve z dielne ministerstva životného prostredia, najvyšší podiel zásobovaných obyvateľov je v Bratislavskom kraji. Vyšší ako celoslovenský priemer je aj v Trenčianskom, Žilinskom a Nitrianskom kraji. Za priemerom zaostáva rozvoj verejných vodovodov v Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom kraji. Medzi najslabšie zásobované regióny pitnou vodou z vodovodu patria okresy Vranov nad Topľou, Sabinov, Bytča a Košice okolie. Celková dĺžka vodovodného potrubia dosahuje na Slovensku vyše dvadsaťsedemtisíc kilometrov.

Prístup k pitnej vode z verejných vodovodov má síce až osemdesiatpäť percent obyvateľov, to predstavuje napriek rozširovaniu siete verejných vodovodov a budovaniu nových prípojkov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi mierne pokles. Súčasný stav zásobovania pitnou vodou z vodovodu nie je podľa niektorých odborníkov dostatočný. „Obyvatelia čoraz menej využívajú vodu z verejných vodovodov. Ak sa aj v obci vybuduje nový vodovod, obyvatelia sa naň nepripájajú,“ uvádza sa v správe o zdravotnom stave obyvateľstva z dielne ministerstva zdravotníctva.

„Na základe porovnania zásobovanosti obyvateľstva vodou na Slovensku s úrovňou zásobovania v štátoch EÚ možno konštatovať, že Slovensko zaostáva za väčšinou štátov,“ uvádzalo sa v správe o vodnom hospodárstve. Podľa toho v rámci rozvoja verejných vodovodov treba budovať prívody vody z existujúcich zdrojov vody do spotrebných systémov, vodovodné siete v obciach, akumulácie priestory na zabezpečenie plynulej dodávky pitnej vody a nové vodné zdroje. Na realizáciu týchto stavieb sú odhadnuté finančné prostriedky do roku 2015 vo výške 1,8 miliardy eur.

■ MINERÁLKOVÁ VELMOC

Väčšina lokalít na území Slovenska má svoje miestne zdroje podzemných vôd. Vodohospodári hovoria, že sme strecha Európy. Toky riek Dunaj, Tisa, Latorica, Dunajec a Uh, ktoré cez naše územie pretekajú, vodu prietochne aj privádzajú, ale cez ich povodia a prítoky všetka voda od nás odchádza. Nielen v zásobách na Žitnom ostrove máme obrovské množstvá kvalitnej podzemnej vody. Sú aj vo vápencoch a dolomitoch v celom oblúku Karpát, kde sú priestory na akumulovanie vody v krasových útvaroch a puklinách. Odtiaľ vytekajú za sekundu stovky litrov vody a ich zásoby sa stále obnovujú zo zrážok. Slovensko má z tohto pohľadu výnimočnú polohu. Západné Karpaty sú geologicky veľmi zložitým pásmom a tomu zodpovedá aj veľký počet zdrojov či druhov minerálnych vôd. Tých, čo poznáme, je približne tisíc päťsto. Iba minimum z nich sa však využíva zmysluplne. Takmer v každej dedine máme nejaký medokýš či kyselku, miestnu minerálku, ktorá voľne vyteká na povrch.

Oficiálne uznaná minerálka je podľa definície mikrobiologicky bezchybná podzemná voda, ktorá vyvierá na zemský povrch z jednej či viacerých prirodzených alebo umelých výstupných ciest. Zdroj prírodnej minerálnej vody musí byť najmenej tri roky sledovaný, aby sa preukázala stálosť jej zloženia

a či sa nezmenili jej výživové vlastnosti. Až potom je uznaná za prírodný minerálny zdroj cez Ministerstvo zdravotníctva SR jeho Štátnou kúpeľnou komisiou, ktorá vyhlási ochranné pásma zdroja a vydá povolenie na využívanie a povolenú úpravu.

Bežná pitná balená voda je najmä produktom marketingu a nie nejakého výnimočného zdroja, ale predáva sa ako niečo výnimočné. Skutočne kvalitné balené vody typu prírodná minerálna voda, pramenitá voda, balená pitná voda musia pochádzať zo schváleného zdroja podzemnej vody, musia vyhovovať pomerne prísny m kvalitatívnym požiadavkám a nesmú byť inak upravené než povoleným spôsobom. Je to záležitosť Potravinového kódexu SR, ktorý ustanovuje požiadavky na získavanie, úpravu, plnenie, ale aj dovoz a kontrolu prírodnej minerálnej vody a pramenitej vody a tiež na manipuláciu s ňou a jej uvádzanie do obehu.

■ NALIEHAVÉ OTÁZKY

Je pitná voda bežný spotrebný tovar alebo špecifická nenahradiateľná súčasť potravinového reťazca? Podľa jednej z rámcových smerníc EÚ, voda „sa nepovažuje za komerčný výrobok ako iné výrobky, ale skôr za dedičstvo, ktoré treba chrániť, brániť a nakladať s ním ako takým“. Práve na toto sa odvolávajú organizátori verejnej výzvy, kritizujúci novelu vodného zákona z dielne ministerstva životného prostredia, ktorá má vraj umožniť obchodovanie s vodou a jej komerčný vývoz do zahraničia v obrovskom množstve. Ministerstvo sa však bráni tým, že sleduje iba ochranu našich vodných zdrojov a ide o čisto preventívne opatrenie.

Ministerstvo tiež tvrdí, že podľa nových a jasných pravidiel by bolo možné vodu predávať ako surovinu za hranicami napríklad len v prípade, ak to výskyt, spotreba a budúci predpoklad v lokalite umožňuje a nie je potrebná pre zásobovanie pitnou vodou v danej oblasti.

Podľa toho: „Cezhraničný predaj však nie je možné zakázať úplne, keďže sme členským štátom Európskej únie. Novelu vodného zákona ministerstvo predložilo na rokovanie vlády SR. Tá sa ňou zaoberala a ešte sa k nej vráti.“

Organizátori výzvy sa v reakcii na stanovisko ministerstva naďalej odvolávajú na rámcovú dohodu EÚ, ktorá považuje vodu za naše dedičstvo a nie tovar. Podľa nich označenie vody za strategickú surovinu je istý spôsob, ktorým sa ministerstvo snaží otvoriť cestu veľkokapacitnému vývozu vody do zahraničia.

■ PRAMENE ZA PLOTMI

Zopakujme si, že podľa Ústavy SR (a väčšiny európskych štátov) patrí voda ako spoločné prírodné (resp. minerálne) bohatstvo všetkým obyvateľom územia štátu (teda aj tým, ktorí ešte nemajú občianske preukazy, čo sú deti ako naši dedičia). Už sme si zvykli, že kedysi každá nastupujúca vláda vo svojom programovom vyhlásení považovala zdroje pitnej vody na Slovensku za najväčšie prírodné bohatstvo, a preto sa chcela zamerať na ich ochranu. Súčasná vláda zatiaľ vodu neprivatizuje, ale jej predchodcovia to robili.

Pri úsilí o privatizovanie vodárenských firiem sa vtedajší štátni manažéri chceli zaštitíť tým, že oni predsa nedávajú do privatizácie vodné zdroje, ale iba nadstavbu, teda nevyhnutnú infraštruktúru a logistickú sieť. Ale o to predsa ide pri akomkoľvek prístupe k vode. Ak si niekto prenajme či kúpi nadstavbu, oplotí si ju a nepustí k zdroju nikoho. Príklady sú známe. Ak sa v budúcnosti nebudeme aktívne a účinne brániť voči ďalšej privatizácii vody na Slovensku a rovnako aj proti jej vývozu, postupne možno ostaneme na suchu. To by bolo smrteľné.

NA MARGO

Bratislavskí vodári spravujú okrem iných aj vodný zdroj Sihoť medzi Karlovou Vsou a Devinom. Na tomto dunajskom ostrove je až päťdesiatšesť studní. Nedávno námestníčka primátora Bratislavy Petra Nagypová Džerengová v televízii vyhlásila, že sa chystá predajný vývoz pitnej vody práve z chráneného ostrova Sihoť. Podobné plány sa podľa ochranárov týkajú i ďalších zásobárň pitnej vody. Bolo by to vôbec možné?

Export vody

Pred pár mesiacmi vznikla verejná výzva Zastavme budúci vývoz vody. Stojá za ňou Elena Fatulová, predsedníčka medzinárodnej organizácie Global Water Partnership Slovensko, a Jaroslav Baran z OZ Rieka. Podľa nich vláda už v minulom roku súhlasila s vývozom údajne prebytočných zásob podzemných vôd zo Slovenska v množstve do 274 miliónov kubických metrov za rok. To je dvadsaťpäť percent celkového evidovaného využiteľného množstva. Ide vraj o masívny vývoz vody, ktorý predstavuje viac ako osemdesiat percent celoročnej spotreby na Slovensku! Toto množstvo si údajne „privlastnilo“ ministerstvo životného prostredia, ktoré bude obchody priamo organizovať s podnikateľskými subjektmi a svoje rozhodnutia si podľa novely nechá schváliť vládou SR.

Podľa aktivistov ministerstvo tvrdí, že do zákona vkladá prísne požiadavky, ktoré by mali takému obchodu s vodou zabrániť, ale táto argumentácia je vraj zavádzajúca. Ak by ministerstvo postupovalo podľa európskych smerníc, malo by najskôr vypracovať osobitný program na odber vody, ktorá by sa ako obchodná komodita vyvážala do zahraničia. Občianski aktivisti pripravili a podali v rámci pripomienkového konania k novele vodného zákona hromadnú pripomienku proti vývozu vody do zahraničia, ktorú podporilo viac ako tisícšesťsto ľudí. „Všetky predložené argumenty však ministerstvo odmietlo,“ uviedli aktivisti vo výzve.

Ministerstvo životného prostredia naopak tvrdí, že novelou sleduje ochranu vodných zdrojov a zavedenie prísnych pravidiel pre prípadný vývoz vody za hranice. „Ide o preventívne ochranné opatrenie, ktoré má chrániť národné nerastné bohatstvo v podobe zásob vody. Vývoz vody ani jeho podporu štát neplánuje a nepodporuje. Otázkou je, či záujmy verejnosti skutočne zastupujú tí, čo sa bránia prísny m pravidlám, obmedzeniam a transparentnému procesu a presadzujú súčasný stav, keď je možný predaj vody bez kontroly. Na rokovani so zástupcami verejnosti neodznali z ich strany žiadne návrhy, ktoré by zásadne prispeli k riešeniu problematiky a zoberali vysvetlenia na vedomie bez ďalších námietok,“ uviedol komunikačný odbor ministerstva.

Podľa neho aktuálne legislatívne pravidlá prevod a predaj vody za hranice neupravujú a subjekty, ktoré majú povolenie na odber vody, ju v súčasnosti teoreticky môžu predávať za hranice, mať z obchodu neúmernej zisk a nemusia zohľadňovať potreby konkrétneho regiónu a celého Slovenska. „Ministerstvo je však presvedčené, že preprava a prevod vody cez hranice štátu musia byť pod kontrolou obyvateľov SR prostredníctvom vlády. Štát už v minulosti zaregistroval signály a úvahy o cezhraničnom obchode s vodou. Voda je jedinečné a nenahradiateľné bohatstvo a vlastníctvo štátu, ktorý ju považuje za strategickú surovinu,“ uvádza ministerstvo. Nuž, uvidíme...

(rkh)

Hlahol zvonov ani na kresťanskom kontinente nemusí byť večný

Islamskí prisťahovalci menia Európu

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Facebook

Na travertínovom zábradlí rampy, ktorá mala slúžiť ako vchod do obchodného domu Prior (dnes MY) na bratislavskom Kamennom námestí, visí tabuľa: Súkromný pozemok. Nevedno, čo chce táto tabuľa okoloidúcim povedať, lebo je umiestnená na najrušnejšom verejnom priestranstve v centre mesta. Zvyčajne sa pri takýchto tabuliach objaví iná: Vstup zakázaný! Pred obchodným domom však nič také nevidno. Pravda, mesto má záujem predat' Kamenné námestie, lebo z vlastných zdrojov nedokáže zabezpečiť jeho revitalizáciu.

Fikcia alebo realita Kamenného námestia v Bratislave?

Hotel Kyjev a niekoľko nehnuteľností v tejto lokalite už vlastní developerská skupina Lordship a obchodný dom spoločnosť Tesco. Podobne sa uvažuje o budúcnosti Námestia SNP pred Starou tržnicou, kde sa nachádzajú vzácne archeologické nálezy...

■ VŠADEPRÍTOMNÁ HANBA

Bratislava je hlavné mesto Slovenska, azda by si zaslúžila viac pozornosti, než sa jej dostáva. Stačí vystúpiť z vlaku na hlavnej stanici a domáci musí fackovať pocit hanby. Nielen úbohá (ne)architektúra, ale aj neporiadok a špina pôsobia odpudzujúco. Priestranstvo pred Slovenskou národnou galériou alebo samotná budova Slovenského národného múzea predstavujú skôr pamätníky absolútnej ľahostajnosti voči svojmu mestu než príjemný kultúrny zážitok, aký by človek od týchto inštitúcií očakával.

Nedávno sa cez internet rozšírila fáma, že na Kamennom námestí už tohto roku začnú stavať mešitu s minaretmi. Na internetovej stránke sa dá nájsť aj jej vizualizácia. Nachádza sa presne oproti rampe do obchodného domu MY. (Pozn. SNN: Projekt sa dokonca šíri cez konto na sociálne sieti Facebook <https://www.facebook.com/pages/Me%C5%A1ita-v-Bratislave/426655397462673>. Redaktor SNN sa snaží administrátorov tohto konta kontaktovať. Zatiaľ neúspešne.)

„Je to úplná hlúposť, ktorú niekto šíri zámerne, aby poškodil mesto Bratislava. Určite tam žiadna mešita nebude,“ reagoval na náš mail primátor Bratislavy Milan Ftáčnik. Stránka totiž informuje, že Občianske združenie Islam na Slovensku v spolupráci s priateľmi islamu v Bratislave odkúpili pozemky na výstavbu prvej mešity na Slovensku. A ďalej uvádza, že výstavba bude slávnostne otvorená 3. mája 2014, pričom kolaudácia je naplánovaná na 31. júla 2015. Dokonca zmieňuje aj meno projektanta (Ing. Radoslav 'Abdulmesih) a stavbyvedúceho (Jozef Nagy). Prvá mešita na Slovensku má byť vybudovaná na Kamennom námestí pri obchodnom dome a jej súčasťou má byť prvá moslimská základná škola. Jej otvorenie, uvádza sa na

stránke, je plánované na školský rok 2015/2016.

■ NEREGISTROVANÝ

Islam na Slovensku nie je medzi registrovanými cirkvami a na Ministerstve kultúry SR sa ani takáto žiadosť nenachádza. Moslimskú komunitu na Slovensku tvorí okolo päťtisíc členov a sú to väčšinou prisťahovalci a ich rodinní príslušníci. Podľa zákona 308/1991 žiadatelia o registráciu cirkvi a náboženskej spoločnosti musia preukázať, že majú dvadsaťtisíc plnoletých členov s trvalým pobytom na území SR a so slovenským občianstvom. Podľa informácie MK SR na Slovensku oficiálne mešity nejstávajú, ale to neznamená, že moslimovia nemajú svoje modlitebné miesta. Právny poriadok SR im garantuje úplnú náboženskú slobodu. No podľa prieskumu Ministerstva vnútra SR vyšlo najavo, že viac než polovica Slovákov by vo svojom okolí nechcela mať mešitu.

■ MAJÚ PROJEKTY

Už pred siedmimi rokmi týždenník Plus 7 dní v článku Islam po slovensky uviedol, že Islamská nadácia sa o výstavbu mešity v Bratislave usiluje už niekoľko rokov a vlastní v Bratislave lukratívny pozemok, no z magistrátu dostala už niekoľkokrát zamietavé stanovisko k stavebnému povoleniu, a to od samotného primátora.

„Máme hotové projekty. Rátame v nich aj s rozsiahlou knižnicou, kultúrnou sekciou, obchodíkmi s typickými arabskými komoditami aj s neodmysliteľnou predajňou korenín, kávy, čajov. Každá európska metropola okrem našej má už svoje islamské centrum či mešitu, a to zohráva dôležitú úlohu vo vzťahu k verejnosti. Máme v úmysle v ňom robiť prednášky, diskusné fóra i kultúrne podujatia,“ povedala pre Plus 7 dní Zuzana Hasna, ktorej manžel pôsobí ako správca nadácie.

V súčasnosti ľudia islamského vierovyznania majú v Bratislave k dispozícii tri centrá. Dve malé na Obchodnej ulici a tretie na Jaskovom rade, kde bývalú diskotéku premenili na miesto duchovných stretnutí. Veria, že súčasný primátor Milan Ftáčnik bude ústretivejší voči ich požiadavkám než jeho predchodca. A ako sa vyslovil ho-

vorca Komunity moslimov na Slovensku, aj Slováci si budú musieť v blízkom období zvyknúť na to, že sa v spoločnosti budú stretávať so zahalenými ženami...

Podľa najnovších štatistických údajov sa ku kresťanstvu vo svete hlási približne 2,4 miliardy ľudí z celkového počtu 7,2 miliardy obyvateľov. K rímskokatolíckej cirkvi 1,2 miliardy. Druhé najpočetnejšie náboženstvo sveta je islam s 1,7 miliardy prívržencov. Údaje uverejnil český Katolícky týdeník č. 6. Na Slovensku zatiaľ nevidujeme radikálne prejavy moslimov, hoci v diskusiách k uverejneným článkom s moslimskou problematikou zaznievajú aj také. A nielen radikálne, ale aj plné nenávisti..., ako napríklad: Slováčkovia, deti droťarov, pastierov a honelníkov ... priemerné IQ Arabov je 102, zatiaľ čo Slováčikov len úbohých 89 ... fuj, hanba, hnus, islamofóbné svine, hanbite sa ... a podobne.

■ ZNEPOKOJUJÚCE SIGNÁLY

Kým na Slovensku zatiaľ nevidujeme náboženské nepokoje vyvolané moslimskou komunitou, v niektorých európskych krajinách ide o otvorený konflikt. V Belgicku, vo Francúzsku a v Taliansku platí zákon o nosení buriek a závojov, čo zákonodarcovia zdôvodňujú identifikáciou osoby. V roku 2012 zaznamenali v Bruseli útok moslimky na policajtku, ktorá ju upozornila na zákon a žiadala, aby si sňala burku a legitimizovala sa. Tá jej zato zlomila nos. Islamista Fouad Belkacem, považovaný za zodpovedného z rozpútania náboženských nepokojov v Belgicku, povedal, že moslimka konala správne a policajka môže byť rada, že prežila. Belgičanov vyzýval, aby opustili krajinu, ak sa im nepáči islam.

Vo Švajčiarsku moslimovia požadovali zmenu vlajky, lebo symbol bieleho kríža na červenom pozadí podľa nich porušuje práva nekresťanských komunít vo Švajčiarsku. Sylvia Fluckiger z konzervatívnej Švajčiarskej ľudovej strany (SVP) sa vyjadrila, že požiadavky moslimov sú v krajine neakceptovateľné, s vlajkou neplánujú žiadne zmeny a ak budú zvyšovať svoje požiadavky, zmenia ústavu. Z vyše ôsmich miliónov obyvateľov štátu je 1,8 milióna prisťahovalcov, z nich takmer štyristotisíc sa hlási k tvrdému jadrú moslimov. Ostatné referendum v krajine o obmedzení počtu prisťahovalcov kvótami iniciovala práve SVP. Predstavitel Európskej únie znepokojilo švajčiarske referendum, ale europoslanc Nigel Farage z Veľkej Británie o výsledku referenda povedal, že „je skvelou správou pre tých, ktorí milujú slobodu a národnú suverenitu v Európe“.

■ SÚKROMNÝ POZEMOK

Spoločnosť Lordship vlastní na Kamennom námestí väčšiu časť bloku ohraničeného ulicami Dunajská, Rajská, Špitálska a Štúrova. Zostáva tritisícpäťsto štvorcových metrov vo vlastníctve mesta. Ani po verejnej prezentácii, ktorú magistrát uskutočnil v decembri minulého roku, nebolo jasné, čo na tejto ploche mieni investor postaviť. Čo ak to bude mešita?

Slovensko má tiež vo svojom štátnom znaku kríž...

SLOVÁCI ZA HRANICAMI

V newyorskej Astorii sa 8. februára 2014 uskutočnil 33. ples Čechov a Slovákov a do Kostola Svätej Rodiny v Lindene boli pozvaní krajanovia na Valentínsku zábavu. Historicky je väčšina austrálskych zahraničných študentov pôvodom z Ázie. Napriek tomu pribúdajú študenti z Ameriky a Európy. Najrýchlejšie tu údajne rastie počet ľudí prichádzajúcich z bývalého Česko-Slovenska, podľa oficiálnej vládnej štatistiky ich v roku 2000 bolo 2 194.

Aktivity zabraničných Slovákov neutíchajú

V čase spolupatričnosti

Claude BALÁŽ - Foto: archív SNN

Dom národnostných menšín v Prahe otvoril 10. februára 2014 skúšobnú prevádzku knižnice. Slovenské Centrum – Írsko založila skupina dobrovoľníkov v roku 2006 a od svojich prvých dní si kladie za cieľ podporu života slovenskej komunity v Írsku. Odhaduje sa, že v Čiernej Hore žije pár stovák Slovákov, ktorí migrovali zo Slovenska a z Vojvodiny. Sú združení v Čiernohorsko-Slovenskej spoločnosti založenej v roku 2007, ktorá má dnes dvestosedemdesiat členov.

■ KOLLÁROVÝ VÝROČIE

Spoločnosť J. Kollára v ČR, Spoločnosť M. R. Štefánika v ČR, Slovenský evanjelický a. v. cirkevný zbor v ČR a Slovenský inštitút v Prahe uskutočnili 23. januára 2014 pietne zhromaždenie pri príležitosti 162. výročia smrti Jána Kollára pri jeho hrobe na Olšanských cintorinoch v Prahe 3. Spolok rodákov z českých zemí a zo Slovenska v Paríži (AOTS) otvoril kurz slo-

voštátne stretnutie národnostných vedúcich funkcionárov.

Vo farskej sále pri Kostole St. Pius vo Frankfurte sa 1. marca 2014 konal Slovenský večer. V priestoroch Slovenskej katolíckej misie v Mníchove prebieha 1. a 3. ročník vyučovania slovenčiny.

V Obecnom kultúrnom dome v Krempachoch boli 22. – 23. februára 2014 Fašiangy-Ostatki 2014. Divákovi sa predstavili folklórne súbory, inštrumentalisti, speváci, spevácke skupiny, sóloví speváci zo Spiša a z Oravy. Hostoval aj folklórny súbor zo Slovenska.

■ NOVINKY Z VOJVODINY

Schôdza Výboru pre vzdelávanie Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny sa uskutočnila 28. januára 2014 v miestnostiach NR SNM v Novom Sade. Ministerstvo kultúry a informovania vypísalo konkurz na spolufinancovanie projektov programov z oblasti verejného informovania v Repub-

venčiny pre začiatok. Nezavislý internetový občasník Čechov a Slovákov v Holandsku Expat má 6 403 užívateľov. Kým mnohé slovenské komunity v Kanade starnú, komunita v Calgary stále mladne. Trvajúci ekonomický boom a nedostatok pracovných síl zapríčiňujú, že sa do Calgary každoročne prisťahuje niekoľko desiatok tisíc nových obyvateľov. A to aj zo Slovenska.

Okolo štyristo Slovákov (nielen) spod Piliša sa zúčastnilo druhú februárovú sobotu 2014 v Športovej hale v Pilišskej Čabe na tradičnom, v poradi už pätnástom fašiangovom plese, ktorý spolu so Združením a s regionálnym kultúrnym strediskom pilišských Slovákov usporiadala Slovenská samospráva v Pilišskej Čabe. V januári pripravila Slovenská samospráva v Orosláni v miestnom Gymnázium a strednej škole Bélu Hamvaša v poradí sedemnásty slovenský večer a tradičný slovenský fašiangový ples. Slovenská samospráva v Békešskej Čabe, Slovenská samospráva Békešskej župy, Čabianska organizácia Slovákov, Kultúrne centrum Csabagyöngye a Kultúrny dom a knižnica železničiarov uskutočnili 14. – 16. februára XXIII. ce-

like Srbsko na rok 2014, do ktorého sú zaradené aj projekty z oblasti verejného informovania v jazykoch národnostných menšín. Účastníci konkurzu v tejto oblasti môžu od ministerstva kultúry a informovania žiadať maximálne milión dinárov, resp. osemdesiat percent z celkovej hodnoty projektu. Lehota podávania projektov bola do 21. januára 2014.

V týchto dňoch vyšlo nové číslo časopisu Čaroslav, ktorý majú na starosti žiaci slovenských škôl vo Vojvodine. Je to v poradí už piate číslo tohto časopisu, ktoré vychádza v internetovom vydaní.

■ UČIA MATERČINU

Slovenská katolícka misia v Londýne a komunita krajanov meste Manchester pozvali všetkých krajanov, Slovákov i bratov Čechov a Moravanov na stretnutie v kaplnke pastoračného centra vedľa Univerzitného kostola The Holy Name of Jesus v Manchestri (339 Oxford Rd, M13 9PG) 9. februára 2014. Slovak-learning je nezisková, slovenská vikendová škola a škôlka pre deti do štrnásť rokov, ktoré žijú vo Veľkej Británii. S myšlienkou vyučovať deti slovenčinu prišli rodičia, ktorí chceli, aby ich deti vedeli čítať, písať a rozprávať po slovensky.

Barometrom stavu kultúry je aj naša populárna hudba Hudobné hádanky sa už vyriešili

Alexander GOCZ – Foto: autor

Populárna hudba je jednoducho všadeprítomným kultúrnym fenoménom najmä dnes, keď sa na nás valí zo všetkých strán. Znie z rádii a televízorov, počúvame ju v aute, hrá nám z miniatúrnych prehrávačov či z mobilných telefónov, ako kulisa nás sprevádza pri nákupoch v nákupných centrách. Základnou otázkou však zostáva jej úroveň, a to najmä čo sa týka domácej scény.

M. Ďurinda odovzdáva cenu ZAI skupine Horkýže Slíže.

Keď sa nedávno v legendárnom bratislavskom V-klube odovzdávali ceny Zväzu autorov a interpretov (ZAI), zišla sa na slávnostnom popoludní celkom reprezentatívna spoločnosť hudobníkov, spevákov, producentov či hudobných redaktorov. Nečudo. Desaťročia prežívajúci Zlatý slávik jednoducho zakapal na nízky záujem ve-

rejnosti, a teda zákonite aj sponzorov. Pokiaľ v susednej Českej republike si ešte udržiava svoj kredit budovaný v šesťdesiatych rokoch, u nás sa stal obrazom našej hudobnej scény. Nedvížnej, plnej záklisných ťahov, často protekcionárskej a nekoncepčnej. Jediný, ktorý to na odovzdávaní cien ZAI povedal do mikrofónu, bol Maťo

Ďurinda, spevák a šéf skupiny Tublatanka.

■ HUDOBNE MEDZNIKY

Začiatky slovenskej populárnej hudby kladú muzikológovia do dvadsiaty rokov. Pôvodne z folklóru vychádzajúca hudobná scéna zareagovala na džez a európsku kaviarensku hudbu, prišlo slovenské tango, swing,

objavili sa speváci ako F. K. Veselý, Š. Hoza, M. Ollárová a ďalší, vznikli prvé orchestre, nahrávali sa platne a svoj diel na rozvoji hudobnej scény mala aj slovenská opereta, bábicka súčasných muzikálov. Nasledovali povojnové roky so zúfalou snahou „kultúrnych pracovníkov“ presadiť budovateľské piesne a rôzne časťušky. Našťastie už šesťdesiate roky priniesli na slovenskú scénu svetové trendy, ktorým sa vo vtedajšom Československu hovorilo aj „bigbít“. Samozrejme, že oficiálne rádio a neskôr televíziu ovládal stredný prúd, ale popri ňom výraznú tvorivú stopu zanechali v našej populárnej hudbe aj Dežo Ursiny, Prúdy, M. Varga a Collegium musicum a niekoľko ďalších kvalitných tvorcov a spevákov. Po novembri 89 nastalo na chvíľu rozpačité vákuum. Potom sa to však utriaslo a dnes počúvame z rádii Elán rovnako ako košícku skupinu No Name, ktorej členovia v čase vrcholnej slávy Elánu prežili zápis do jasli. Osobitným fenoménom, na ktorom sa výdatne priživil bulvárne médiá, sa stal rap. V skratke – rytmicky skandované hovorené slovo nezriedka s vulgárnym obsahom, podhrávané obyčajne na počítači vytvorenou hudobnou kulisou.

■ HUDOBŇA SCÉNA

Z laického pohľadu sa hudobná scéna skladá z hudobníkov, zo spevákov, skladateľov, z manažérov a producentov. Avšak pozor! Pridáme k dvom posledným menovaným funkciám aj majiteľov súkromných rádii, televízií a vydavateľstiev, vrátane tých novinových a časopiseckých, a máme tu veľmi prepracovanú lobby, ktorá celkom logicky chce maximalizovať svoje zisky. V súkromných médiách je to pomerne ľahké. Hrajú dokola rýchlokvasené hity z britskej

a americkej hitparády a sem-tam domácej obľúbenca. „Ludia si to žiadajú,“ bránia sa šefovia týchto často nadnárodných subjektov. Ale ako hovorí klasik: „Človek od malička krmený polozhnutými zemiakmi nemá ani potuchy, ako chutiť poriadny šťavnatý rezeň...“

Takmer sme vo výpočte tvorcov hudobnej scény zabudli na textárov. Kde sú však časy, keď sa textovaniu venovali skutočné osobnosti, nezriedka aj s básnickým koreňom. Dnes sa stretávame skôr s jednoduchými riekankami, ktoré čoraz častejšie odznejú v angličtine, v ktorej súdnu človeku aspoň tak netrhajú uši a neurážajú cit pre slovenské slovo, rým či metaforu.

■ POSLUCHÁČSKE ZÁZEMIE

Vrátime sa na začiatok. Čo vlastne povedal na odovzdávaní cien ZAI Maťo Ďurinda? Nič viac a nič menej ako to, že rádiá, a to vrátane verejnoprávneho, správajú sa k slovenskej hudbe macošsky a zásluhou rôznych zákulisných ťahov lobistov je aj tá nevelká plocha venovaná pôvodnej slovenskej tvorbe vyárendovaná niekoľkým vyvoleným. Ignorujú sa mladé talenty, ignoruje sa slovenská populárna hudba vo svojej kontinuite. Pred časom sme v SNN priniesli články o iniciatíve viacerých hudobníkov, aby bola v slovenskom éteri určená kvóta pôvodnej domácej tvorby. V komerčných médiách sa zdvihla búrka odporu a došlo aj na zosmiešňovanie iniciátorov, a to aj napriek tomu, že napríklad Francúzsko takú kvótu má, a veru je rovnako šesťdesiatpercentná, a má ju aj celý rad ďalších vyspelých európskych krajín. Načo vlastne čakáme? Až väčšinu mládeže presvedčia o tom, že nahnité zemiaky sú lepšie ako šťavnatý rezeň?

Marie Vrabcová: Róbert Bezák, Vyznanie

Vydavateľ: spoločnosť NAVI GRAF, s. r. o., Vozokany, 2013

KNIHA TÝŽDŇA

Po nevidanej medializácii odvolania trnavského arcibiskupa Róberta Bezáka z funkcie zožali adekvátny komerčný úspech aj jeho knihy rozhovorov. Tak knižka Medzi nebom a peklom, ako aj Vyznanie vyšli v minulom roku a obidve sú najmä zrkadlom duševného stavu bývalého arcibiskupa po odvolaní z tejto vysokej cirkevnej funkcie.

Bezák je ochotný ísť na verejnosti až na dno svojej duše. Jeho vyznanie pripomína správanie sa malého dieťaťa, ktorému vzali jeho obľúbenú hračku. Je taký zaskočený tým, že mu zobrali úrad, až ho znepokojuje fakt, kde on bude stáť na svätej omši, keď nevie, aký má teraz mandát: „Vedel som, že musím odísť, ale nevedel som kam a už vôbec som si nedokázal predstaviť, čo budem robiť, ja som sa už totiž stal biskupom.“ A na inom mieste hovorí: „Uvedomujem si, že to, že som biskupom, ma zaväzuje k službe na tejto úrovni...“ Benedikt XVI. sa stal pápežom a nemal problém odísť zo svojej úrovne.

Knižka Vyznanie je cestovnou mapou Bezákových stanic, na ktoré sa obrátil so svojim trápením. Najskôr chcel pápežskú kúriu oboznámiť s hospodárením Trnavskej arcidiecézy, na čo využil audienciu, na ktorej Benediktovi XVI. odovzdal list, „v ktorom som opísal, aké mám ťažkosti v úrade...“ Po odvolaní žiadal kúriu prešetriť toto rozhodnutie. Ešte pred odvolaním navštívil kardinálov: Schönborna vo Viedni, Duku v Prahe a Erdöma v Budapešti a hľadal u nich pochopenie. „Dokonca som cestoval až na druhý kontinent, aby som sa mohol stretnúť s bostonským kardinálom Seanom O'Malleyom, ktorý je pozvaný k najbližšej spolupráci s pápežom. (...) Napokon ma prijal, vyzročoval som mu, v akej som situácii...“

Bezák sa sťažuje, že ho nechcel vo svojej banskobystrickej diecéze ani biskup Marián Chovanec a položil mu na stôl výpoveď. Bezák nedostal na svoje zúfalé pokusy o pomoc od vysokých cirkevných hodnostárov, na ktorých sa obrátil, nijakú odpoveď. Nakoniec sa zdôveruje: „Od istej osoby, ktorá má vo Vatikáne dosť vysoké postavenie, som dostal odkaz, že odpoveďou je aj to, keď mi pápež neodpovedá.“

Eva ZELENAYOVÁ

MEDAILÓN

Sú filmy, ktoré sa stanú doslova súčasťou národnej kultúry. Medzi túto špičku filmárskeho kumštu patrí nesporne aj film Dušana Hanáka Ružové sny. Príbeh lásky mladého poštára Jakubka a krásnej cigánky Jolanky, fascinujúca atmosféra filmu, hudba, dialógy, ktoré zľudoveli. A práve v tomto filme v polovici sedemdesiatych rokov sa divákovi vryl do pamäti útlý mladý muž s chlapčenskou tvárou a čistou dušou – Juraj Nvota.

Muž s dušou a výzorom chlapca

Juraj Nvota uvidel svetlo sveta prvý marcový deň v roku 1954 v Bratislave. K umeniu ho to ťiahlo už od strednej školy. Učarovalo mu najmä divadlo a film, a tak sa rozhodol študovať na bratislavskej VŠMU, konkrétne na fakulte divadelnej réžie. Ešte pred koncom štúdia v roku 1977 stihol ochutnať aj herecký chlebič v spomínanom filme Ružové sny.

Bolo to zrejme znamenie, že svoj profesijný život bude deliť medzi herectvo a režisérsku stoličku. Hneď po skončení školy herecky debutoval v trnavskom divadle Pre deti a mládež. Po účinkovaní v hre o Tomovi Sawyerovi a v iných hrách ako Rómeo a Júlia, Hamlet III., Muž ako muž sa režisérsky zapísal až v roku 1982 v Radošinskom náivnom divadle. Tam sa spolupodieľal na celom rade úspešných predstavení, aby nasledovalo hostovanie v divadle SNP v Martine alebo v štúdiu L+S v Bratislave. Popri divadelnej réžii sa venuje aj filmovej réžii, ktorú ovláda rovnako dobre. Tucat filmov, z ktorých zatiaľ posledný je Muzika (2006), sú toho dôkazom, veď zaň získal aj cenu Igric. Herectvo tiež zrejme nezaviesil na kliniec, keďže naposledy účinkoval vo filme Modré z neba (1997). V súčasnosti býva v Bratislave, má tri deti, pravidelne hosťuje v divadle Ypsilon v Prahe a prednáša na Činohernej a bábkarskej fakulte VŠMU v Bratislave na Katedre réžie a dramaturgie. V týchto dňoch oslávil Juraj Nvota šesťdesiatku a my veríme, že nám pripraví ešte veľa kvalitných divadelných aj filmových zážitkov.

(mab) – Foto: archív

HUMORESKA

Pri pohľade na titulky bulvárnych novín a ich webových stránok ma prenasleduje popovok: „My sme Slováci, jedna rodina, slovenské žumpy sú naša domovina.“ Z titulkov je jasné, že sme skutočne jedna rodina. Každému bez rozdielu pohlavia, veku, postavenia v spoločnosti a zásluh pre Slovensko sa týka ako doma. Ako keby sme každý s každým spolu kozy pásli. Cieľová skupina bulváru musí „vdaka“ tejto forme titulkovania nadobudnúť skalopevné presvedčenie, že sme si všetci svoji a rovná vrana k rovnaj vrane sadá. Bulvárne titulky s uslintaným fa-

milijným tónom tykajú a karhajú ako mater nepodarené decko. Napríklad: „Minárikovej maniere veľkej hviezdy: Jana, toto si nedovolíš ani Studenková!“ – „Speváčka nebola ani nahá, ani oblečená: Sisa, čo to máš na sebe?!“ či: „Mariana Ďurianová: Honzík,

ným krásnym, bohatým!“ Na takéto „novinárstvo“ stačí skutočne polročný postgraduál Pa-senie kôz a tvorba titulkov na mediálnej fakulte Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. Ak nie je v človeku morálna brzda, nepomáhajú ani teoretické mantinely,

varizácia prenikne do knižkupectiev. Na pultoch sa ocitnú knižné tituly: Ernest Hemingway: Po tvrdom boji o jedlo ho o posledné zvyšky pripravili žraloky!!! (Starrec a more). František Švantner: Odporné! Zuna sexovala s vlkomužom Tavom! (Nevesta hôl). E.

princ). A. Sládkovič: Tomu neuveríš! Diamant v zemi nezhnije!(Marína). Betty MacDonaldová: Vieme prví! Vajcia vám môžu zničiť život! (Vajce a ja). Kurt Vonnegut: Najnovší objav, ľudský život je celkom bezcenný!!! (Bitúnok č. 5). Michail Bulgakov: Neuveriteľné: Aby získala milenca, išla na plese prišer donaha! (Faust a Margarétka). Ladislav Fuks: Šok! Zamestnanec krematória vyvraždil vlastnú rodinu! (Spaľovač mŕtvol). Aby sme nezabudli na divadlo – William Shakespeare: Dvaja tinedžeri spáchali samovraždu! (Rómeo a Júlia). Na záver duchovno – Mojžiš: Desať viet, ktoré otriasli svetom! (Starý zákon).

Milan ZEMO

Nenasytý bulvár ide prepísať knižné tituly

toto chceš opustiť?!“ Najlepšie titulky tvorí zákonite zakomplexovaná, osudom skúšaná a poďobaná novinárka – stará dievka, a nedorastený, nadutý, neprijemný panik s masťnými vlasmi a vyrážkovou pleťou. Po skončení titulkovania si svorne odfúknu: „Ale som im dal(a), sviniam jed-

ktoré by skrotili titulkovú zvlčilosť a neférovosť. Niet, žiaľ, nikoho, kto by súčasnú prax pasúcich sa kôz a husí v titulkoch korigoval, lebo vydavateľom tlačie je to po srsti. V záujme zisku sa musí zrušiť hranica medzi slušnosťou a vulgárnosťou. Čaká nás však ešte černejšia budúcnosť. Bul-

M. Remarque: Prišerné! Depresia a črevá sú všade! (Na západe nič nové). P. O. Hviezdoslav: Otrásne! Chlipný zeman chcel sex, tak ho prepíchlá zárazcom! (Hájnikova žena). Antoine de Saint-Exupéry: Čo na to sociálka? Malý chlapec sám bez dozoru cestoval po vesmíre. Kvôli kvetine! (Malý

Výtvarník Milan STANO o učiteľovi Ernestovi ZMETÁKOVI Kto nemá poriadok na palette...

Milan STANO – Portrétna kresba a fotografie: autor

Jeho drevorezy som poznal odmalička. Ako desaťročnému mi rodičia darovali na narodeniny knihu Slovenské ľudové rozprávky od Sama Czambela. Ilustroval ju práve Ernest Zmeták. Obrázky v knihe ma očarili. Neskôr som sa veľa od neho naučil. Boli sme priatelia. Každý, kto sa zaoberá na Slovensku výtvarným umením, pozná dielo tohto skvelého majstra a zberateľa, ktorý by sa nedávno dožil deväťdesiatich piatich rokov. Smrť ho však z nášho stredia vytrhla pred desiatimi rokmi.

Po skončení štúdia grafiky na „šupke“ (SŠUP) som často rámoval svoje drevorezy v ramárstve na bratislavskom Kollárovom námestí. Vedúcim tu bol pán Baďura, bývalý letec. Raz, bolo to niekedy koncom roku 1971, som prišiel do dielne. Vrávi mi: „Vidím, že sa vám páči Zmeták. Poznate sa?“ – „Nie, osobne sa nepoznám, ale veľmi rád by som sa s ním zoznámil. Aký je to človek?“ – „Uvidíte, každú chvíľu sa zjaví, pred polhodinou mi telefonoval, že príde.“

Zmeták prišiel, stisli sme si ruky a hneď ma pozval do ateliéru. Pomohol som mu odniesť rámy, urobil mi praženicu, popíjali sme dobré tokajské víno a debatovali. Ukázal mi, na čom pracuje, popýšil sa svojou zbierkou starých obrazov. Ja som mu porozprával o kálnických bosorkách, o karikatúrach, humore, zasmial sa na mojich anekdotách a sám mi navrhol, že pokiaľ môžem k nemu chodiť a on bude korigovať moje práce. Takto sa začalo naše dlhoročné priateľstvo...

■ PRVÝ PLENÉR

Prvá spoločná maliarska cesta viedla do Kremnice. Mal tu priateľa, výtvarníka Dušana Valockého, ktorý učil na bratislavskej Vysokej škole výtvarných umení. Bývali sme u neho v hornej časti starobylého, malebného banického mestiečka. Valocký a Peter Matejka presviedčali Zmetáka, aby šiel tiež učiť – vysoká škola potrebovala kvalitného klasickeho krajinára. Zmeták o tom aj uvažoval, veď v rokoch 1948 – 1952 už na VŠVU pôsobil ako Fullov asistent. Mnohí, medzi nimi aj Milan Lалуha, mu vyčítali, že vtedy na protest proti režimistickým poriadkom zo školy spoločne s Fulom odišiel. Mňa by bol zbral ako žiaka, tak to tvrdil. Túžil som, aby bol mojím profesorom. No keď sa situácia na VŠVU spolitizovala a „znormalizovala“, Zmeták o učenie stratil záujem. S úsmevom mi vravel, že akadémii maľovania urobím uňho súkromne. A mal pravdu. Jeho školenie mi dalo najviac v živote. Trepezlivo mi vysvetľoval, ako uchopiť motív, ako dôkladne kresliť, porovnávať kresbu a obraz so skutočnosťou... Pripomínal, že kresba je základ obrazu, ktorý idem maľovať. Nikdy mi priamo nezasahoval do práce. Korigoval tak, že mi poradil, ktorej časti obrazu sa mám viac venovať...

„Mladý umelec by mal najskôr ovládať remeslo, mať v poriadku štetec, paletu,“ pozrel sa mi na ňu; bola neoškrabaná, plná vrstiev farieb. „Máš paletu ako Picasso, treba to vyčistiť, farby na nej musíš mať zorganizované tak, aby to malo tvoj systém, nie halabala... Keď nemáš poriadok na palette, nemáš ho ani v hlave. Štetec si vždy po maľbe umývajú mydlom, nie terpentínom, lebo ak ti zaschne na ňom farba, môžeš ho používať ako paličku na dirigovanie...“

■ VYMODLENÝ MOTÍV

Vybrali sme sa do Zvolena. Bolo septembrové ráno, hory výčnievali z hmli. Nadchýnali sme sa, lebo nám to pripomínalo benkovské maľby. Chodili sme po okolí Zvolenského hradu a hľadali sme, ako a odkiaľ začať maľovať. Zastali sme uprostred námestia. Ale horizont bol veľmi nízko. Potrebovali sme panoramatickejšiu, netrardičnejšiu pohľad. Vrávim: „Najkrajší výhľad by bol z kostolnej veže.“ Zmeták krútil hlavou: „Ale ako sa tam dostaneme?“ – „Jednoducho, po schodoch...“ Lenže dvere do veže

boli zatvorené. Pýtal som sa okoloidúcich, kde je fara. Ukázali mi na budovu naproti. Zmeták nechcel ísť, lebo mal zábrany niekomu niečo vysvetľovať. Pre mňa to nebol problém. Zaklopal som a farárovi som vysvetlil, že sme maliari a chceme z veže kostola maľovať Zvolenský hrad. Podišiel k oknu. Ukázal som na balkón pod strechou. Dal mi do ruky kľúč a zaželel, aby nám Pán Boh pomáhal. Nechcel odo mňa ani preukaz. Zasmial sa: „Ja ti verím, synu.“

Na veži sme zostali celý deň. Bez kúska jedla a kvapky vody. V zápale maľovania sme na to ani nepomysleli... Navečer som dekanovi zanesol kľúč, poďakoval sa, pozrel na obrazy: „No vidím, že dobre som sa za vás modlil, obrazy sa vydarili.“

■ MALTA AKO MASIELKO

Chcel, aby som ovládol čo najviac výtvarných techník. Naučil ma maľovať a la prima, ale aj robiť fresku, mozaiku i sgrafito. Vysvetlil mi, aké je to dôležité. Vraj keď sa z rôznych príčin nebudem môcť živiť maľovaním, zide sa... Ako jemu, keď odišiel z VŠVU. Vtedy ho bolo vídať na lešeniach v kostoloch v Rabči, Lendaku aj inde.

Učňovský list som však získal na jeho dome na Starej Vinárskej ceste. Požiadal ma o pomoc. Rád som prívil aj s mojím otcom murárom. Zmeták a otec boli rovesníci – ročník 1919. Hneď si padli do oka, tým mali neúrekom, zabrdli do kadečoho, žartovali a robota nám išla od ruky. Otec mal murárske remeslo v malíčku, vedel namiešať takú maltu ako „masielko“... Musel aj veľa improvizovať, lebo Zmeták nemal doma nijaké náradie a ani lešenie. Otec všetko pozháňal. Zmeták pod mozaiku vybral veľkú plochu na fasáde, kým sme ju osadili, trvalo to vyše týždňa. Za pomoc bol vďačný. Naše priateľstvo sa ešte utužilo.

■ ORAVSKÝMI CESTIČKAMI

Orava bola cieľom mnohých našich maliarskych potuliek. Kreslili a maľovali sme všelike, a pritom navštevovali kolegov. Boli sme u Márie Medveckej a Ctibora Belana aj u Ignáca Kolčáka. Ten práve dokončoval dom s ateliérom v Dolnom Kubíne. S Ignáčom sme sa vybrali do Malatinej kresliť drevenice. Bola zima, všetko bolo pod snehom, naokolo vládla povznášajúca sviatočná atmosféra. Náhdera... Zašli sme aj do Bábina k svákovi Siváňovi, slávnemu ľudovému rezbárovi, ktorý nám ukázal svoje práce a porozprával, ako kedysi chodil s betlehemom po Čechách. Napokon sme sa vybrali do Sihelného za Ignáčovým otcom, ktorý žil v typickej drevenici. Spoznal som i jeho súrodencov, lebo Kolčákovci boli a sú veľká a rozvetvená rodina. Zmeták mi potom ukázal svoju mozaiku v rabčianskom kostole, ktorú robil pre farára Doranského v päťdesiatych rokoch. Dostal za ňu slušný honorár, no keď prestupoval v Kraľovanoch na rýchlik do Bratislavy, pobadal, ako ľudia na stanici nadávajú a rozčuľujú sa. Kúpil si noviny a z nich sa dozvedel o mene peňazí. Tá hrba korún, čo mal v taške, bola kopa bezcenného papiera...

K Rabči ho viazalo veľa zážitkov. Keď tam pracoval na výzdobe kostola, chodieval za ním jeho priateľ maliar Miloš Bazovský. Spolu chodili maľovať a ako dobrí priatelia si vymenili obrazy. Bazovský si vybral Zmetákov najlepší obraz. Po roku Ernest pri-

pravoval výstavu a chcel tam vystaviť aj maľbu, ktorú daroval Bazovskému. Povedal to Milošovi. Ten sa zamyslel, poškrabal za ušami a zvesil ramedná: „Vieš, Ernest, nemal som ani jedno voľné plátno, tak som na tvoj obraz namaľoval svoj, lebo mňa poteší, keď mám dobrý podklad a tvoj obraz mal takú peknú štruktúru...“ Takže v ktoromsi Bazovského obraze z päťdesiatych rokov je skrytý Zmetákov obraz. Tá maľba musí mať dvojnásobnú hodnotu.

V Oravskej galérii mu vtedajší riaditeľ Peter Huba usporiadal veľkú výstavu práve s oravskými motívmi. Na vernisáž prišlo veľa ľudí. Zachovala sa z nej fotografia, na ktorej sme spolu s Máriou Medveckou aj s Ignáčom Kolčákom.

■ ZÁZRAK V ZÁZRIVEJ

Za motívom so zasneženými chalupami sme sa vybrali aj do zázrivskej Kozinskej doliny. Zmeták ho už predtým maľoval vari pred dvadsiatimi rokmi. No odvtedy sa všeličo pomenilo, kadečo pominulo... Snehu bolo tej zimy neúrekom a s mojím autom sme zapadli do záveja. Majster bol z toho nešťastný, skoro zúfal, že tam zostaneme na noc, lebo nikde nebolo ani živáčka. Ale luskol som zo žartu prstami a – zázrak... Zrazu sa objavila na ceste lesnícka vétrieska. Vysvetlil som chlapom, čo sa stalo, aby ma potlačili zo záveja. S autom naplneným namaľovanými obrazmi sme mohli odísť domov do Bratislavy. Cestou sa zabával, ako som pričaroval lesníkov. Pravdaže, bola to náhoda.

Chodievali sme aj do Lendaku, kde bol vtedy farárom jeho priateľ Doranský. Maľovali sme po okolí, boli tu skutočne krásne motívy. Staré rázovité drevenice s modrými pozdĺžnymi linkami medzi trámami, ľudia v kroji, v nedeľu vo sviatočnom, vo vyzdobených kožúškoch šli do kostola. Aj keď Zmeták vytvoril mozaiku, prezerali sme ju s Doranským, ten nás potom zbral na faru, popíjali sme omšové víno a Zmeták spomínal... Pred časom, keď spal na lendackej fare, o pol druhej v noci ho zobudilo veľké búchanie. Dvere sa otvorili a vošli dvaja ozrutní goralí a hneď naňho spustili ako pri prepadnutí: „Na nič sa nepýtajte, oblečte sa a poďte s nami!“ Maliar sa váhavo obliekol a vyšli do tmy. Viedli ho k domu, kde bola akási oslava. Muži i ženy popíjali a veselili sa. Panoptikum ako vo Felliniho filme. Hneď ho schmatla do tanca jedna statná goralka. Nukali ho lendackým páleným „brendkom“. Keď zistil, že pije iba víno, nalievali ho vínom. Popíjal i s Doranským, a ten sa smial, lebo to bol on, kto poslal chlapov, aby ho vytiahli z postele a doviedli. Farár sa na tom zabával ešte aj po rokoch: „Chcel som ti, Ernest, nahnať trochu strachu, ale ty sa aj tak ničoho nebojíš...“

■ ZBERATEĽSKÁ VÁŠEŇ

Zavše sme sa zastavili v Kežmarku. Syn Peter aj nevesta tu boli

zubnými lekármi. Občas mu dohodili nejakú starožitnosť alebo staré obrazy po spišských Nemcoch. Podarilo sa mu však kúpiť aj obrazy Katonu či Medňanského, ktorý žil v neďalekých Strážkach. Dokonca tu zohnal Canaletovu vedutu Benátok. To bol parádny kúsok.

Zberateľská vášeň vedela inak pokojného Zmetáka načisto opantať. Ak čosi chcel mať, až s ním lomcovala. Poznal sa so všetkými zberateľmi a s priekupníkmi, no občas sa aj on nechal dobehnúť. V Košiciach u jednej starej Židovky kúpil dva obrazy. Bolo to večer, v miestnosti sliepala slabá žiarovka, až v hoteli Slovan na izbe, kde sme bývali, pri normálnom svetle sme zistili, že nejde o originál, ale o tlač na plátne. Rovnako od maliara Belana kúpil portrét rakúskeho cisára Františka Dobrotivého. No nemal pri sebe okuliare a doma zistil, že ide o veľmi kvalitnú reprodukciiu.

V Košiciach sme spočiatku bývali v jeho ateliéri na Šrobárovej ulici. Fascinoval ma Dóm svätej Alžbety. Pekný bol najmä zo Šrobárovej ulice. Zvyčajne som si privstal a o piatej ráno som už maľoval... Zmeták mi ukázal aj ďalšie zaujímavé pohľady na Dóm. Občas sme zašli na radnicu k jeho kamarátovi Rudovi Schusterovi. Myslím si, že práve Zmeták ho nakriatol, že sa postupne stal znalcom i zberateľom. Má bohatú zbierku slovenského umenia.

Návštevy u Ignáca Bizmayera v modranskej Harmónii boli skutočným sviatkom. Stretali sa praví fajňšmekri. Ignác mal a má veľmi cenenú zbierku starej keramiky, ale aj vzácných obrazov a starožitností. Často si veci vymieňali a dohadzovali. Vznikali zaujímavé dialógy, na ktorých som sa zabával: „Náco, ako si tu môžeš zavesiť taký hnoj? Nič poriadne tu nemáš, iba ak z milosti by som si to od teba kúpil,“ začínal jednačku Ernest. Bizmayer kontroval: „Tak najprv mi ten obraz zhradiš, a potom by si ho eventálne z milosti odkúpil? Veď by ti v ateliéri ten hnoj smrdel, že by si ani spať nemohol.“ Ernest: „Ja by som to dajako vydržal...“ Zasmiali sa, ale napokon sa vždy dohodli.

V sklárňach v Železnom Brode mu pripravovali sklá na vitráže v Bratislavskom hrade. Odtiaľ sme vyrážali do galérií v Prahe.

■ FAREBNÝ SVET

Viacrát sme boli aj v Budapešti za jeho priateľom a konškolákom Szepesházom. Maľovali sme nádherný pohľad z Budína na Dunaj a parlament. Cestou sme sa zastavili v malebnom Szentendre. Szepesházy mal vo Svätom Ondreji letný dom a veľkú záhradu, v nej sme sa krmili veľkými čerešňami – srdcovkami. Kým som v mestečku maľoval, Ernest s priateľom zatiaľ spomínali na študentské časy...

Maľovali sme po Liptove, Žitnom ostrove, na Spiši, po Považí – pochodili sme skoro celé Slovensko. Mnohokrát sme boli za jeho sestrou v Nových Zámkoch, maľovali sme riekou Nitru. Sprostredkoval mi tam v apríli 1977 výstavu v Novozámockej galérii. Vo Východoslovenskom vydavateľstve vybavil, aby som ilustroval básnickú zbierku jeho priateľa Jula Zboroviana. Snažil sa mi otcovsky pomáhať, kde len mohol, a ja som si to vážil.

Napísal som o Zmetákoví niekoľko článkov a rozhovorov do novín. Priviedol som k nemu svojho známeho, českého novinára Jiřího Stana, ktorý o ňom uverejnil veľký článok v českom ústrednom denníku. S básnikom Rudom Čizmarikom sme o Zmetákoví urobili rozhlasové pásmo, kde sám hovoril o svojom živote. V roku 1968 mu udelili titul zaslúžilého umelca, niekoľkokrát som písal prezidentovi aj predsedovi vlády, aby ho vymenovali za národného umelca, lebo jeho dielo je naozaj národné, a aj svoju po desaťročia zveľaďovanú zbierku starých vzácných obrazov daroval štátu. Nepodarilo sa...

Vždy 12. januára sme chodievali s priateľmi zagratulovať mu k narodeninám. V lete 2003 ma ešte nahováral, aby sme šli autom do Taliaska. Chcel naposledy vidieť svoje milované Apeniny. Začiatkom roku 2004 mi však dcéra Uljana povedala, že otec je vážne chorý. Toho roku uprostred mája skončil. Bolo mi za ním skoro tak smutno, ako keď mi zomrel otec.

Na rebriku pri osadzovaní mozaiky: Milan Stano vľavo, Ernest Zmeták vpravo.

Hľadanie východísk z finančných problémov ustanovizne Pomôžu aj dve percentá pre Maticu!

Pavol PARENÍČKA

Moloch dlhodobej celosvetovej ekonomickej krízy negatívne zasahuje a ovplyvňuje normálnu existenciu všetkých štátnych a národných útvarov, ich priemyselných komplexov, hospodárskych korporácií a firiem, ako aj duchovne účinkujúcich spolkov, ktoré sú v tejto situácii najzraniteľnejšie. Slovensko vo svetovom i v európskom globalizačnom kontexte nie je v tomto smere nijakou výnimkou.

Aj tu medzi Tatrami a Dunajom panuje po reštrukturalizácii od roku 1989 temer permanentná hospodárska stagnácia kulminujúca v dnešnom krízovom stave, na čo v najväčšej miere dopláca oblasť kultúry, lebo na nej sa najviac prejavuje šetrenie, hoci paradoxne kultúra a kultúrnosť citeľne abscentuje v dnešnej spoločnosti. Či si to prajeme alebo nie, tento ekonomicko-finančný marasmus sa týka všetkých zamestnávateľov, zamestnancov i živnostníkov na Slovensku. Tieto neblahé dôsledky v plnom rozsahu postihujú i Maticu slovenskú, čo vyplýva zo stenčenia prúdu finančných tokov do jej zdrojov.

FINANČNÉ SUCHOTY

V tejto súvislosti na prvom mieste musíme spomenúť Neografii, a. s., a pokles maticných dividend. Čiasťočné sťahovanie z Martina a koncentrovanie jej výrobných prostriedkov a technológií v Priekope, ako aj ich nevyhnutná inovácia si vyžiadali nemalé nákladové prostriedky a investície. Navyše, aj polygrafický priemysel a jeho produkty popri obrovskom konkurenčnom boji kváři slabosť súčasných krízou zmiatanych trhových možností.

Ale vráťme sa späť k finančným suchotám v Matici. Treba poznamenať, že Matica funguje podľa platnej legislatívy a z nej vyplýva, že sú jej štátom zverené viaceré úlohy v oblasti duchovného života, resp. vedy, dokumentačnej a informačnej práce. (Pozri nosné paragrafy 2 a

3 Zákona č. 68/1997 o Matici slovenskej!) Ale pravdou je aj fakt, že štátna subvencia z rozpočtovej kapitoly ministerstva kultúry, za ktorú inak veľmi pekne maticná obec ďakuje, sa už dlhšie obdobie nemění. No výrazne sa menia smerom nadol inflačné a devalvačné krivky ekonomického portfólia v procese prehľbujúceho sa krízového stavu, takže Matica zo štátnych zdrojov v konečnom účte reálne dostáva stále menej finančných prostriedkov, i keď maticný zákon tu ostáva a inštitúcia v jeho intenciách participuje na plnení dôležitých zákaziek štátu v procese výchovy spoločnosti k slovenskej štátnosti prostredníctvom množstva celoslovenských, regionálnych i miestnych kultúrnych, vedeckých, vy-

davateľských, osvetových, literárnych, folklórnych, divadelných, hudobných a iných aktivít.

DVE PERCENTÁ

Ďalším prameňom príjmov Matice sú členské príspevky, vrátane inštitútu zakladajúcich členov. Aj takto do maticného peňažného balíka pribúdajú potrebné prostriedky, hoci si dobre uvedomujeme skutočnosť, že väčšina nášho členstva patrí k staršej generácii, a vieme, ako ťažko sa žije dnešným dôchodcom. V tejto súvislosti však chceme zdôrazniť, že na dvere klope marce, ktorý je nielen mesiacom knihy, ale aj daňových priznaní. Z tohto dôvodu prosíme solventnejšiu časť maticného členstva, sympatizantov Matice, národne orientovaných

predstaviteľov slovenskej kultúry, a najmä z hospodárskych kruhov, tzv. kapitánov priemyslu, no tiež popri fyzických i právnických subjektoch, predovšetkým tie, v ktorých má majetkové zastúpenie štát, o zaslanie dvojpercentného daňového príspevku na adresu: Baby Balance, Hanácka 4, 821 04 Bratislava – Ružinov, IČO: 422 647 82, číslo účtu: 3095356651/0200 (VÚB,a.s.), IBA-N:SK870200000003095356651.

Fyzické a právnické osoby, ktoré podávajú daňové priznanie, vkladajú tieto údaje priamo do formuláru daňového priznania. Fyzické osoby, ktorým ročné zúčtovanie dane spracuje zamestnávateľ, vypisujú tzv. vyhlásenie o poukázaní dvoch percent a predkladajú ho na príslušný daňový úrad a Matici v kópii v termíne do 30. apríla.

NUTNÁ PODPORA

V tejto zložitej finančnej situácii si nevieme ani dosť dobre predstaviť, že by maticní funkcionári a zamestnanci či ich rodinní príslušníci neodovzdali dve percentá svojmu zamestnávateľovi – Matici slovenskej. Diskutuje sa a pripravuje sa na úrovni predsedníctva, výboru i vedenia Matice aj viacero opatrení či možností, ako by maticní funkcionári i zamestnanci mohli viac v súlade s platnou legislatívou i dobrými mravmi prispievať do svojho inštitucionálneho rozpočtu, ako by sa dali viacej využívať európske, cezhraničné i republikové fondy a grantové agentúry, ako by sa malo hospodárnejšie nakladať s maticným majetkom, ktorý sa začal konečne inventarizovať. Predseda Matice v jednom z ostatných „koncovníkov“ v Slovenských národných novinách s plnou vážnosťou poznamenal: „Teraz je čas nepýtať sa, čo dáva Matica nám, ale čo jej dávame my?“ Všetko chce len trochu rozumu a času.

Autor je tajníkom Matice slovenskej.

LITERÁRNA SÚŤAŽ

Pri príležitosti 150. výročia narodenia Andreja Hlinku a Roka Andreja Hlinku, vyhlásenej Maticou slovenskou, vypisuje Matica slovenská verejnú literárnu súťaž pre študentov vysokých škôl MATIČNÁ ESEJ na tému Odkaz Andreja Hlinku dnešku.

Maticná esej (Vyhlásenie súťaže)

Zameranie a cieľ súťaže: Esejistikou formou reflektovať osobnosť Andreja Hlinku, národne citiaceho cirkevného hodnostára i politika, ktorý svojím životom a dielom bezprostredne vplýval na rozmach národného života Slovákov a významnou mierou spoluurčil smer historickej cesty, vedúcej až k našej súčasnej štátnej samostatnosti. Pútavým spôsobom sa pokúsiť nájsť a opísať viaceré paralely v živote Slovákov v 20. storočí a dnes. S dôrazom na morálne aspekty i praktické činy, ktoré predstavujú piliere akéhokoľvek pozitívneho ľudského konania. Prípadným odvolaním sa na históriu hľadať ďalšie perspektívy predovšetkým duchovného a kultúrneho rozvoja človeka i celej spoločnosti. Všetko so zreteľom na vyvolanie záujmu o spomínané aspekty, najmä medzi mladými ľuďmi.

Podmienky súťaže: Súťaž je verejná, neanonymná, zúčastniť sa na nej môžu študenti vysokých škôl s pôvodnými, doteraz nepublikovanými rukopismi v slovenskom jazyku. Súťažné práce v rozsahu minimálne troch normovaných rukopisných strán treba poslať v troch vyhotoveniach na adresu Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin (s označením Maticná esej). V sprievodnom liste treba uviesť meno autora, dátum narodenia, adresu, telefónny kontakt a názov textu. Literárna súťaž bude vyhlásená na oficiálnej webovej stránke Matice slovenskej, v týždenníku Slovenské národné noviny, mesačníku Slovenské pohľady i v ďalších kultúrnych periodikách.

Tri najlepšie práce budú okrem finančného ocenenia publikované v literárnej prílohe Slovenských národných novín Orol tatranský.

Ceny: 1. – 3. cena: 150, 100 a 50 eur; ďalších päť autorov získa čestné uznanie, spojené s hodnotnými knižnými publikáciami.

Uzávierka súťaže je do 15. júla 2014. Slávnostné vyhlásenie výsledkov sa uskutoční ako programová súčasť celonárodných osláv 150. výročia narodenia Andreja Hlinku v Ružomberku 26. septembra 2014.

TELEGRAFICKY Z MIESTNYCH ODBOROV

KYTICE MATICE V NAŠICH ŠKOLÁCH – (DÚBRAVKA) – V Dome kultúry v Dúbravke sa 20. 2. 2013 uskutočnilo podujatie, ktoré je pokračovaním projektu Matice slovenskej v Dúbravke. Akcia sa začala kvízom pre všetky ZŠ k 150. výročiu Matice slovenskej a pokračuje prehľbením vedomostí a znalostí o našej Matici. Prekvapením bol záujem detí z dvoch škôl, a to ZŠ Beňovského a ZŠ Sokolíkova, ktoré sa zapojili do vystúpenia v programe zameranom na národné čítanie. Pod vedením učiteľiek hudobnej výchovy D. Poljakovej a D. Smutnej vystúpilo osemnásť žiakov v kultúrnom programe, ktorý bol milý, zaujímavý, podnetný a vedomostný. Kus srdca doň vniesol predseda Miestneho odboru Matice slovenskej z Pezinka M. Turčan. Naučil deti tri piesne z vlastnej folklorovej opery Hodina H. Keď deti spievali európsku hymnu, ktorá bola uznaná v roku 1985 ako európska hymna a znamená mier, slobodu a solidaritu, spievala celá sála, v ktorej bolo deväťdesiat detí, rodičia, starí rodičia i maticári. Deti odpovedali na otázky moderátorky, rozširujúce ich obzor o kultúre, ale najmä o živote Matice slovenskej a o jej význame v dejinách nášho národa. Správne odpovede boli odmenené kvetom, ktorý vložili do keramickej vázy a venovali ho Matici a slovenskému národu. Sladká odmena detí potešila. Dozvedeli sa základné poznatky o dejinách Matice, krásach našej krajiny, ľudových piesňach, ale i o súťažiach, ktoré usporadúva Matica slovenská (napríklad súťaž Šaliansky

Maťko žiačka zo ZŠ Vaneska Šedová vyhrala a pred všetkými zarecitovala súťažnú báseň). Deti i dospeli odchádzali spokojní, bohatší o nové vedomosti o našom národe a s tým, že svoj program pôjdu predviesť i na ďalšie školy a tiež do Pezinka, kde dostali pozvanie od predsedu MO MS Mirka Turčana.

Kveta SLYŠKOVÁ

SV. CYRIL A METOD OČAMI DETÍ – (BRATISLAVA) – Na sklunku minulého roka Dom MS v Bratislave zorganizoval mimoriadne zaujímavú akciu – interaktívne prednášky Eleny Šubjakovej s cyrilo-metodskou tematikou pre žiakov prvého stupňa Základnej školy Tupolevova v Petržalke. Táto akcia bola pilotnou súčasťou projektu HLAHOLSKÁ AKADÉMIA – školy hlaholského písma a poznávanie cyrilo-metodských kresťanských myšlienok, ktorú založil Dom Matice slovenskej v Bratislave. Jej poslaním je pestovať hlaholskú gramotnosť slovenského národa a je otvorená všetkým vekovým kategóriám. Hlaholské prednášky boli spojené s výtvarnou súťažou s podtitulom Sv. Cyril a Metod očami detí a stretli sa s veľkým záujmom zo strany žiakov a ich pedagógov, o čom svedčí aj účasť siedmich tried a viac ako sto detí, ktoré sa do projektu zapojili. Úlohou detí bolo nakresliť, namaľovať alebo hocijakým iným spôsobom vytvoriť práce s cyrilo-metodskou tematikou. Výsledné práce hodnotila odborná porota zložená z učiteľov, pracovníkov D MS v Bratislave a zo signa-

tárky Hlaholskej akadémie. Ocenených bolo sedem najzaujímavejších prác (z každej triedy jedna) a odmenení žiaci získali ceny, ktoré do súťaže zabezpečil D MS v Bratislave. Cyrilo-metodská výtvarná súťaž bola určená predovšetkým žiakom navštevujúcim prvý stupeň základnej školy, keďže sme ju organizovali po prvýkrát, takpovediac skúšobne a bez toho, aby sme mali predstavu, aký bude záujem o uvedenú tematiku zo strany najmenších žiakov. Spätná odozva bola veľmi pozitívna a prekonala naše očakávania. Nápadité diela a výtvary nadchli nielen učiteľov, rodičov, ale i návštevníkov školy, ktorí si mohli práce prezrieť prostredníctvom samostatnej výstavy vo vestibule školského klubu na ZŠ Tupolevova. Keďže poslaním škôl je nielen vzdelávanie a rozvíjanie schopností našich detí, ale i vytváranie ich vzťahu k prostrediu, v ktorom žijú, formovanie ich národného povedomia, vzťahu k vlasti, je spolupráca s nimi z pozície domu Matice slovenskej mimoriadne dôležitá. I preto, tak ako nám bolo po súťaži prezentované, si vychovávateľia veľmi vážia najmä tie podujatia, prostredníctvom ktorých majú deti možnosť spoznávať cyrilo-metodské kresťanské myšlienky a odkaz prvých učiteľov nášho národa a radi sa do nich opäť zapoja. Podobnú súťaž plánuje D MS v Bratislave zorganizovať aj v tomto roku a rozšíriť ju do ďalších škôl v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Zdenka BOLERÁCOVÁ

V POLTÁRI SA PLESALO – (POLTÁR) – Zvečeriť sa a poltársky

chodník kropí drobný dážď. Do mokrých tmy klopkajú dámske lodičky a parádne róby vlnia sa v rýchlych krokoch, veď škoda pekných účesov, aby zamokli. A tak dámy v sprievode pánov v oblekoch vstupujú do reštaurácie Krištál, kde sa dnes koná druhý ročník maticného plesu. Hneď pri vstupe už každého čaká pohárik „príchodného“ a miestnosť sa pomaly zaplňa. Ples sa začína. Všetkých prítomných pekne privíta Lucia Langrafová, predsedníčka miestneho odboru MS v Poltári, ktorá milým slovom približuje všetkým nielen podujatie, ale aj i Maticu slovenskú a jej poslanie. A potom už prichádza na rad vystúpenie FS Úvrat' z Poltára a ich tanečné kreácie priam pozývajú na tanečný parket. Po tomto vystúpení sa k slovu dostáva Alena Rezková, riaditeľka Domu MS v Lučenci, ktorá po krátkom poďakovaní pripája na zdravie a pozýva všetkých do tance. Na dobrú náladu i do skoku hrá LH Podjavorská muzika, známa už z minulého ročníka, a tak sa o chvíľu už všetci zvrávajú v rezkom tanci. Prijemným prerušením tanečných kôl je bohatá tombola. A keď takmer sedemdesiat cien našlo svojich majiteľov, mohlo sa tancovať až do rána. Valčíky i čardáše, ľudovky i repete, moderné i tanečné, tancovalo sa na všetko a najmä všetci, maticári, nematicári, Poltárančia i cezpolní. A keďže bola nálada skutočne výborná, rozchádzali sme sa len pomaly a so spevom. A predovšetkým s prísľubom, že sa o rok zas stretneme. A verte, už teraz sa úprimne tešíme!

Alena REZKOVÁ

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Závažné rozhodnutia

Z času načas treba prijať závažné rozhodnutia. A keďže všetky veci „závažné“ sú vážne, ba priam ťažké, niekedy na ne treba čakať dlhšie, inokedy prídu samé. A „nakopne“ ich posledná pretečená kvapka. A tá sa iste – popri peniazoch – občas spája aj s novinami.

U nás to v minulosti bolo jednoduché. Aj veľkí bardi sa pre poslednú kvapku išli duelovať. V roku 1910 hodil doktor Július Markovič rukavicu Milanovi Hodžovi, ktorý ho urazil v článku O pakloch a machlovaní. Poslal mu do Budapešti „expresne rekomandovaný“ list a keď neprichádzala odpoveď, vycestoval za ním Markovičov „povereník“ Ivan Daxner. A keďže sa Hodža v Pešti schovával, v Martine spísali zápisnicu, podľa ktorej „pán Milan Hodža je v zmysle spoločensky prijatých pravidiel v čestných záležitostiach zadošťučinenia neschopný človek, jehož urážlivé, nespravodlivé a lživé, prekrútené výpady, či publicistické a či slovné, žiadneho intaktného človeka, teda ani dr. Júliusa Markoviča, uraziť, ponížiť a dehonestovať a jeho česť narušiť nemôžu“.

A urazený doktor Markovič ešte doložil: „Ponechávam dobrému vkusu slovenského obecnstva utvoriť si pravú mienku a úsudok, či ten, ktorý bezpredmetne a bezpodstatne uličnícky uráža, je kultúrny na úrovni európskej vzdelanosti stojaci človek, ako p. Hodža o sebe tvrdí, alebo či skutočne pravde je bližší taký úsudok, aký vyniesol o p. Hodžovi Budapešti Hirlap označiac ho za polovzdelaného paholka.“

U nás na východe, konkrétne na Zemplíne, stačilo prísť do krčmy, schytiť kamaráta-nekamaráta pod krk: „Janku, ty toto povedzel o mne?!“ a tresk po papuli. Iste, s rizikom, že aj Janko jednu vylepí mne.

Svet sa búrlivo mení, len my Slováci sa nemeníme. Ba vlastne už sa neduelujeme. Ale písať do novin a či len podávať informácie novinám je veru naďalej čertovská vec.

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

■ ZÁUJEM O HISTÓRIU

Na pracovnú návštevu k valčianskym matičiarom nedávno zavítal riaditeľ Vlastivedného odboru Matice slovenskej (VO MS) v Martine Igor Krištek. Keďže VO MS vyvíja činnosť ako združenie regionálnych vlastivedných činovníkov, bádateľov regionálnej histórie a kultúry, kronikárov, priaznivcov kultúrneho dedičstva Slovenska a matičiarov, zástupcovia matičiarov z Valče – Jaromír Meriač a predseda miestnej organizácie Ján Lučan – prediskutovali možnosti spolupráce aj projekt, ktorý v súčasnosti pripravuje I. Krištek a ktorý je zameraný na prehľadné záujmu školopovinných mládeže o vlastivedné dianie a aktívny podiel na ňom. Jeho cieľom je zachovanie kultúrneho dedičstva našich predkov najmä dokumentovaním, pátraním a zbieraním historických predmetov a dokumentov či už vo svojom okolí, v obci alebo v rodinách. Valčianski matičiari si na stretnutí pripomenuli tiež pamätihodnosti, historické udalosti svojej obce, ako aj celého Turca, i pamiatky na Jantárovú cestu či polohu Hrádkov v Turci. Už teraz plánujú zorganizovať besedu s historickým obsahom.

(jm)

■ BÁSNIK SVITANIA

Pri Dome Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši pôsobí už piaty rok Matičná divadelná ochotnícka scéna (MADOS). Za toto obdobie odohrali matiční divadelníci množstvo dramatických a estrádnych pásiem a pripravili poetické večery. V rámci tohto telesa pôsobia tri súbory: Divadelný, Estrádny a Poetický. Poetický súbor začal piatu divadelnú sezónu 5. februára 2014 scénickým

pásmom Hviezdoslav – básnik svitania. Členovia súboru ho pripravili pri príležitosti 165. výročia narodenia tohto významného slovenského básnika. Scenár napísal Peter Vrlík a stvárnil aj rolu Hviezdoslava. Na základe básnických spomienok priblížil divákovi jeho život a bohatý myšlienkový svet, ktorý pretavil do veršov. Známe i menej známe básne Pavla Országha Hviezdoslava recitovali Milan Stromko a Kvetoslava Staroňová. O technickú stránku predstavenia sa staral Marek Nemeč. Organizátorov tohto večera prekvapila hojná účasť záujemcov o umelecké slovo. Veľká sála v Dome MS sa zaplnila takmer do posledného miesta. Verše z Hájkovej ženy a z Krvavých sonetov hlboko zasiahli divákov. Podujatie svojou účasťou podporili aj prednosta okresného úradu Ing. Ján Galvánec, poslanec VÚC Žilinského samosprávneho kraja Ing. Ján Blcháč, PhD., a vedúca odboru školstva, mládeže a športu MÚ Liptovský Mikuláš PhDr. Dana Guráňová. Do Liptovského Mikuláša prichádzajú na naše večery venované spisovateľom a básnikom aj predstavitelia Členského ústredia MS. Podujatie venované Milanovi Rúfusuvi navštívil riaditeľ ČÚ MS PhDr. Martin Fejko a pásmo k Hviezdoslavovmu výročiu si pozrel pracovník ČÚ MS Ján Seman. Pásmo Hviezdoslav – básnik svitania v najbližšom období uvidia žiaci Evanjelického gymnázia Juraja Tranovského v Liptovskom Mikuláši a súbor chce s ním vystúpiť aj na Orave. Mikulášski divadelníci svojou činnosťou približujú dieťa popredných dejateľov nášho národa, autorov, ktorí sa významne zapísali do dejín slovenskej literatúry. Pripravujú nové tituly, ktorými v roku 2014 iste potešia

svojich verných divákov doma aj mimo regiónu Liptova.

(mn)

■ PREMIÉRA URBÁNKOVEJ HRY

Divadelná hra Pani richtárka od Ferka Urbánka v podaní matičnej divadelnej skupiny Radosc z Kobyl mala premiéru 26. 1. 2014 v kultúrnom dome v Kobylách s finančnou podporou Matice slovenskej. Naštudovali ju ochotníci z obce Kobylky pod vedením predsedníčky MO MS Ing. Heleny Šoltysovej v šarišskom nárečí. Hra z prostredia dedinského ľudu je plná humorných scénok, ale aj spevu a ľudových tradícií (pálenie Moreny). Od napísania Pani richtárky prešlo veľa času, ale o nadčasovosti diela svedčí dokonale zobrazenie prostredia, ktoré je často totožné so súčasným životom na dedine. Skvelé herecké výkony ochotníkov z Kobyl sú dôkazom, že výborní herci nehrajú len v profesionálnych divadlách, no i v našich dedinách, kde sa ochotnícke divadlo roky pestuje. V sále kultúrneho domu v Kobylách sa tiesnilo štyristo divákov, ktorí ocenili hercov búrlivým potleskom. Divadelné predstavenie poctil svojou návštevou podpredseda Okresnej rady Matice slovenskej Dušan Pribula. Na spoločnej recepcii poďakoval divadelníkom aj za Maticu slovenskú za potešenie zo šarišskej verzie hry. Potrebné priestorové a iné materiálne podmienky poskytol Obecný úrad v Kobylách na čele s Ing. Jozefom Šoltysom. Ďakujeme matičnej divadelnej skupine Radosc z Kobyl za krásny zážitok z divadelného predstavenia a želáme jej veľa úspešných vystúpení a radosti z dobre vykonanej práce.

(dp)

PRIPOMÍNAME SI

1. marca

– v tento deň pred štyridsiatimi piatimi rokmi (1969) získal na majstrovstvách sveta v krasokorčuľovaní v americkom Colorado Springs náš reprezentant Ondrej Nepela striebornú medailu

2. marca

– pred sto tridsiatimi rokmi sa v Malackách narodil slovenský politik, stúpenec pražského centralizmu Dr. Ivan Dérer (1884 – 1973); Česí sa mu za to odvdáčili sériou vysokých funkcií: bol ministrom pre správu Slovenska, členom pražskej vlády v kresle ministra pre unifikáciu zákonov, ministra školstva aj ministra spravodlivosti, bol aj predsedom Najvyššieho súdu ČSR; v roku 1948 ho odsúdili na tri a pol roka väzenia

3. marca

– pred sto štyridsiatimi piatimi rokmi (1869) sa v Martine konalo zakladajúce zhromaždenie Knihtlačárskeho ústredného spolku, ktorý sa stal národnou tlačiarňou i vydavateľstvom, teda prakticky predchodcom dnešnej Neografie a Vydavateľstva Matice slovenskej

4. marca

– stodevätidesiat rokov od narodenia spisovateľa Gustáva Kazimíra Zechentera-Laskomerského, povoláním lekára (1824 – 1908), člena akademickej gardy v Slovenskom povstaní 1848 – 1849, autora vynikajúcich cestopisov, humoresiek, jednoaktoviek a memoárovej literatúry

– v roku 1949 (pred šesťdesiatimi piatimi rokmi) zrušila pražská vláda Spolok slovenských spisovateľov a včlenila ho do Svazu československých spisovateľov

5. marca

– pred sto desiatimi rokmi sa narodil jeden z našich najvýznamnejších historikov profesor Branislav Varšik (1904 – 1996); pochádzal z rodiny legendárnych myjavských pytlíakov, študoval na univerzitách v Bratislave, v Prahe, vo Viedni a na parížskej Sorbone, dlhé roky bol vedúcim Katedry všeobecných dejín a archeológie na Filozofickej fakulte UK, je autorom asi sto päťdesiatich kníh a štúdií

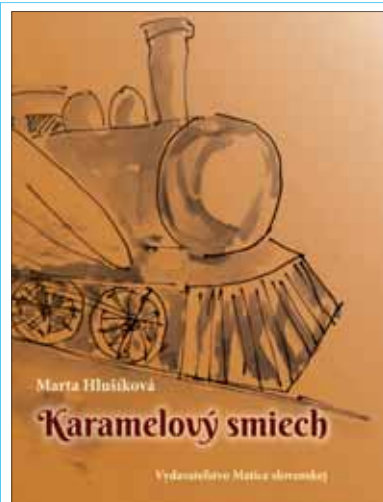
6. marca

– tristodvadsať rokov uplynulo, čo sa v Urmíne (Mojmírovce) narodil potomok chudobných slovenských zemanov z Beckova gróf Anton Grassalkovič (1694 – 1777), kráľovský právny zástupca, strážca koruny, vysoký cisársky úradník v Bratislave, jeho sídlom bol dnešný Prezidentský palác v Bratislave, jeho vnuk získal kniežací titul a bol donátorom modernej výstavby Budapešti, postavil napríklad impozantné budovy opery a múzea

– pred sto sedemdesiatimi rokmi (1844) opustila bratislavské lýceum a pobrala sa na vozoch do Levoče posledná skupina študentov na protest proti prepusteniu ich obľúbeného profesora Ľudovíta Štúra

– sedemdesiatpäť rokov si pripomenie Čemadok; jeho názov vznikol v roku 1949 z maďarského Csehszlovákiai magyar dolgozók kulturális egyesület (kultúrny spolok maďarských pracujúcich v Československu), jestvuje dosiaľ a tvrdohlavo s názvom štátu, ktorý vyše dvadsať rokov nejestvuje

(jč)

Marta HLUŠÍKOVÁ:
Karamelový smiech

Dielo Karamelový smiech je druhou prozaickou výpoveďou Marty Hlušíkovej. V šiestnástich poviedkach zachytáva každodenný život úsporne vtesnaný do času a priestoru, plný paradoxov a bizarných situácií, kde často nemožno viesť deliacu čiaru medzi všednosťou a výnimočnosťou. Hrdinami Hlušíkovej poviedok sú tak muži, ako aj ženy, často bizarné postavy.

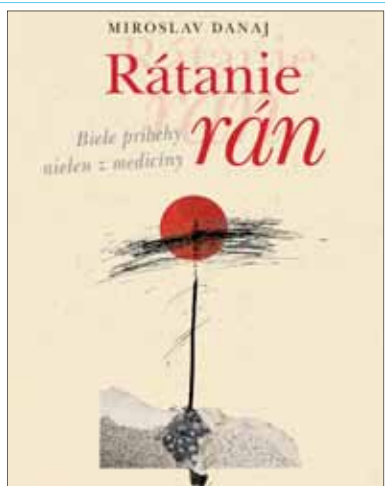

WWW.VYDAVATEL.SK

043/490 68 72

info@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydání Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.

Miroslav DANAŽ: Rátanie rán
Biele príbehy nielen z medicíny

Predstavujeme čitateľskej verejnosti knihu autobiografických príbehov, sú prevažne viazané na autorove skúsenosti a zážitky z medicínskeho prostredia, v ktorom pôsobí viac než štyridsať rokov. Denné stretnutia s utrpením iných, stovky, ba tisícky operácií, radosť z víťazstiev (často aj vopred prehraných), ale aj úzkosť a slzy z ľudskej bezmocnosti poraziť zákonitosti genetiky, cizelovali Danažov celoživotný vzťah k človeku.

PREDPLATNÉ NA ROK 2014

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na

adrese

snnredakcia@matica.sk

aj na na tel. čísle

043 / 4012 837

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 36 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Ján JANKOVIČ, Jaroslav CHOVAŇEC, Drahošlav MACHALA, Jozef ŠIMONOVIC. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slopost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.